

ZPRÁVODAJ KVZ

ZPRÁVODAJ KANCELÁŘE
VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE PRO
ZASTUPOVÁNÍ
ČESKÉ REPUBLIKY PŘED
EVROPSKÝM SOUDEM
PRO LIDSKÁ PRÁVA

2022

číslo 3 | listopad | ročník 10

Hate crime

Stoyanova proti Bulharsku

Odpověď státu na homofobně
motivované trestné činy

Exekutoři

Grosam proti České republice

Kárné řízení proti exekutorům a
právo na nezávislý a nestranný
soud

Školství

X a ostatní proti Albánii

Inkluze žáků patřících k etnic-
kým menšinám

Občanské právo

Výběr soudců 7

Gloveli proti Gruzii

Vyřazení z výběrového řízení na místo soudce a právo na přístup k soudu.

Digitalizace soudnictví 9

Xavier Lucas proti Francii

Nadměrný formalismus při posuzování náležitostí na podání k soudu.

Rodinné právo 10

T. C. proti Itálii

Rozkol mezi rodiči ohledně náboženské výchovy dítěte.

Callamand proti Francii

Právo tzv. sociálního rodiče na styk s dítětem.

I. G. D. proti Bulharsku

Kritéria umístění a držení nezletilého ve výchovném ústavu.

X proti České republice

Výkon rozhodnutí o navrácení dítěte dle Haagské úmluvy.

Svoboda projevu 17

Mesić proti Chorvatsku

Limity práva veřejného představitelů bránit se nařčením na svou adresu.

Vlastnictví 19

Fuksová a Pujmanová proti České republice

Nepoužitelnost článku 6 Úmluvy na vkladové řízení zahájené bývalými vlastníky nemovitostí.

REAL, spol. s r. o. proti České republice

Prostředky ochrany práv pronajímatelů vůči nájemcům.

Trestní právo

Hate crime 21

Stoyanova proti Bulharsku

Trestněprávní kvalifikace homofobní pohrůžky násilného činu.

Asistovaná sebevražda 22

Lings proti Dánsku

Rozdíl mezi poskytováním obecných informací a konkrétních rad ohledně ukončení vlastního života.

Odběr biologického materiálu 24

Maslák proti České republice

Vnitrostátní prostředky nápravy proti nedobrovolnému odběru biologického materiálu pro účely trestního řízení.

Ochrana osobních údajů... 25

M. D. a ostatní proti Španělsku

Povinnost vyšetřit únik informací z policejních databází do médií.

Odbory 27

Vlahov proti Chorvatsku

Právo zástupce odborové organizace odměnit nové členy.

Kárné řízení proti exekutorům 29

Grosam proti České republice

Složení kárného senátu a právo na nezávislý a nestranný soud.

Školství..... 32

X a ostatní proti Albánii

Nepřijetí desegregačních opatření a diskriminace etnických menšin.

Osoby s postižením 34

Arnar Helgi Lárusson proti Islandu

Prostor pro uvážení při zajišťování bezbariérového přístupu do veřejných budov.

Občanský protest 36

Bumbeş proti Rumunsku

Hodnocení přiměřenosti sankce za neohlášené shromáždění.

Nové stížnosti a oznámení proti České republice

Souběh extradičního a azylového řízení	38
Zdravotnické právo.....	38
Mezistátní stížnost	39
Uprchlické právo	39

Velký senát Soudu

Repatriace	40
Výkon rozsudků Soudu	41
Lovectví	41
Proticovidová opatření.....	41
Stávka učitelů.....	41

Nově pořízené anotace a překlady rozsudků Soudu proti třetím státům

Rodinné právo	42
Diskriminace	42
Trestní právo.....	43
Svoboda projevu.....	43

Anotace rozsudků a rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva obsažené ve Zpravodaji nejsou úředními rozhodnutími a nejsou závazné. Jsou však autorskými díly chráněnými autorským právem. Zpravodaj jako celek ani jednotlivé anotace v něm obsažené proto nesmí být bez předchozího souhlasu státu reprezentovaného Ministerstvem spravedlnosti zpřístupňovány veřejnosti ani jinak užívány, zejména rozmnožovány, nad rámec volného užití dle § 30 autorského zákona a zákonných licencí dle § 31 a násl. autorského zákona.

Přehled použitých piktogramů

Jednotlivé články Úmluvy a protokolů

článek 2: Právo na život

článek 3: Zákaz mučení

článek 4: Zákaz otroctví a nucených prací

článek 5: Právo na svobodu a osobní bezpečnost

článek 6: Právo na spravedlivé řízení

článek 8: Právo na respektování soukromého a rodinného života

článek 9: Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání

článek 10: Svoboda projevu

článek 11: Svoboda shromažďování a sdružování

článek 14: Zákaz diskriminace

článek 1 Protokolu č. 1: Ochrana majetku

článek 2 Protokolu č. 1: Právo na vzdělání

článek 3 Protokolu č. 1: Právo na svobodné volby

článek 2 Protokolu č. 4: Svoboda pohybu

Ostatní piktogramy

Rozhodnutí proti ostatním státům Rady Evropy

Rozhodnutí proti České republice

Rozhodnutí velkého senátu Soudu

Mezistátní stížnost

Občanské právo

Správní právo

Trestní právo

Užitečné odkazy

Slovo úvodem

Milí čtenáři!

Na tomto místě jste byli zvyklí číst úvodník vládního zmocněnce. Tradici jsme již letos jednou porušili, a i když vpravo vidíte stále moji podobiznu, mé období ve funkci, jež trvalo dvacet let a osm měsíců, skončilo složením slibu zástupce veřejného ochránce práv do rukou předsedkyně Poslanecké sněmovny v úterý 1. listopadu 2022 odpoledne.

Ještě v době, kdy jsem byl šéfem v Kanceláři vládního zmocněnce (KVZ), jsem od spolupracovníků dostal za úkol do úvodníku propašovat několik informací. (Ano, takhle to chodí na pracovišti, kde je někdo schopen s jedním vedoucím vydržet dvacet let.)

Asi nejvýznamnější z nich je, že KVZ nově začala vydávat podcast s názvem [Mezisoudy](#). Každý čtvrtek až do Vánoc se bude zveřejňovat jeden díl. Název to má podle mne trochu mdlý, ale tematicky se v nich dozvíte víc o problematice, o níž toho Zpravodaj neříká tolik – rozhovory se zaměřují na provádění mezinárodních rozsudků a rozhodnutí vydaných v českých případech.

Musím dále upozornit na nově vydaná a on-line dostupná skripta nazvaná vcelku výmluvně [Evropská úmluva o lidských právech: Praktický průvodce](#), která sepsal lehce rozšířený kolektiv pracovníků KVZ v rámci projektu *Zvyšování povědomí o judikatuře Evropského soudu pro lidská práva a dalších mezinárodních závazcích České republiky v oblasti lidských práv* financovaného z Norských fondů. Kniha má vlastní předmluvu, na niž bych odkázal a kterou napsal hlavní autor knihy Petr Konůpka.

Konečně z jiného než komunikačního soudku zmíním, že věc [FU QUAN, s. r. o. proti České republice](#), ač v databázi HUDOC klasifikovaná nejnižším stupněm významnosti, byla postoupena velkému senátu Evropského soudu pro lidská práva (Soud), tedy jako případ, který „vyvolává závažnou otázku týkající se výkladu nebo použití Úmluvy nebo protokolů k ní nebo závažný problém obecného významu“, zkrátka jako je otázka, zda stěžovatelka řádně vyčerpala vnitrostátní prostředky nápravy. V současné době čekají na posouzení další dvě žádosti o postoupení, a to ve věcech [Grosam](#) a [X](#), a tak je možné, že rázem budou proti České republice v běhu nevídaná čtyři řízení před nejvýznamnější rozhodovací formací Soudu – kromě těch tří již zmíněných je tam ještě [klimatická stížnost](#) proti 33 smluvním státům, kterou podalo šest mladých Portugalců obávajících se o budoucnost naší planety.

Také za soudkyně Kateřiny Šimáčkové chodí nové stížnosti, což vzhledem k její pověsti pracovitě právníčky nikoho nepřekvapí, ale může zavdat příčinu ke klepům o tom, že jistě opouštím potápějící se loď v ten pravý okamžik. Ostatně i můj dávný předchůdce, který skončil v roce 2001, se dostal do řečí, protože se ve větším začaly objevovat stížnosti na průtahy. (Přišlo jich tehdy asi deset.) Tyto záplavy nultých let XXI. století (pak těch stížností bylo opravdu mnoho) jsou již našťěstí pryč. Některé výzvy však jako by nezanikaly. Jako variace na dávné téma se například vracejí restituční případy, ač se této nálepce někteří stěžovatelé jako Lichtenštejnsko brání. Přitom jsem si po složení zkoušky z pozemkového práva někdy v roce 1994 bláhově myslel, že o restitucích už v životě neuslyším.

Pokud bych však vyloženě utíkal před stížnostmi, mířil bych zrovna do instituce ombudsmanského typu, která jich řeší tisíce ročně?

Není snadné po době tak dlouhé obrátit list, ba otočit se zády ke svým spolupracovníkům na Ministerstvu spravedlnosti. (Právě mi z jiného útvaru volali, že jsem byl odstřižen od spisové služby. To je pro úředníka něco jako odpojení od životadárné mízy, není-liž pravda?)

A nejenom tam. Kupříkladu moje působení v klubu vládních zmocněnců pro zastupování před Soudem, jak občas nazývám neformální uskupení zvané Síť vládních zmocněnců, skončilo tím, že jsem v posledních čtyřech až pěti letech – už ani nevím, kdy to začalo – své kolegy koordinoval. Nezbylo mi tedy než jim s úvodními slovy z písně, kterou zpěvačka Adele doprovodila bondovku *Skyfall* (‘To je konec, zadrž dech a napočítej do deseti...’), nyní oznámit, že je ponechávám jejich osudu, ale že věřím, že to beze mne určitě zvládnou.

Noví či jiní lidé přinesou nové či jiné myšlenky a není důvod si myslet, že by jim to společně nešlo ještě lépe než dosud. Každý z nás, když se posouvá ve své odpovědnosti, musí o něco vyrůst. Jsem přesvědčen o tom, že i mne to čeká na ombudsmanátu v Brně. Vládním zmocněncem nebo ombudsmanem se zkrátka nikdo nerodí, což platí téměř pro jakoukoli profesi nebo dovednost.

Snad čekáte, že ještě pronesu něco moudrého. Zůstanu však u vcelku banálních vět.

Lidská práva stojí za mnoha pravidly fungování naší společnosti, která tvoří jeden z členských států Evropské unie a smluvní stranu řady instrumentů, jako je Evropská úmluva o lidských právech (‘Úmluva’). Během své ‚volební kampaně‘ v Parlamentu jsem poukazoval na to, že i stavební řízení sleduje mimo jiné cíl, aby domy nepadaly lidem na hlavu, čímž se chrání jejich životy a zdraví. Jsou také jednou z nejvýznamnějších hodnot naší společnosti, v níž má jednotlivý člověk hrát ústřední roli. Kdyby současný ruský režim programově respektoval lidská práva a základní svobody svých vlastních občanů, nepustil by se ani do ohrožování a porušování takových práv a svobod na území jiných států. Každá země sice má na tomto poli své problémy, ale Ukrajina jistě nepotřebovala, aby ty její dramaticky narostly agresivní válkou, jíž čelí ze strany svého východního velkého bratra. S lidskými právy se totiž pojí zmíněný respekt, a to nejenom ve smyslu jejich dodržování, ale také jako výraz úcty k jiným lidem, nositelům těchto práv. Jsou v tomto vnitřně propojena s koncepty demokracie a právního státu a jsou také podmínkou posledně zmíněných. Vzájemně respektovat by se zkrátka měli i bratři.

S touto úvahou se mi zdá, že je možné být jeden den do půl čtvrté zmocněnec vlády pro zastupování před mezinárodními orgány ochrany lidských práv a pak se přenést na pomyslnou druhou stranu barikády. Ona totiž žádná skutečná druhá strana není. Jak v roce 2009 vláda schválila, vládní zmocněnec hájí zájmy České republiky jako demokratického právního státu dodržujícího lidská práva a základní svobody v řízeních podle Úmluvy, což platí pro jiné relevantní mezinárodní smlouvy obdobně.

Přeji tímto svému nástupci a celé posádce KVZ hodně zdaru při naplňování tohoto poslání a děkuji všem stále ještě skoro stávajícím spolupracovníkům i jejich předchůdcům za to, že to se mnou vydrželi. A vám, čtenářům, přeji, ať jsou veškeré další úvodníky Zpravodaje méně nudné, než byly doposud, a ať sami nepotřebujete ani Soud, ani ombudsmana a při zachování vzájemného respektu s ostatními lidmi a se znalostí svých práv podle Ústavy, zákonů i mezinárodních smluv si dokážete se vším poradit. A k tomu vám dopomůže – hádejte co? – soustředěná četba Zpravodaje.

S tímto vás srdečně zdraví

Vít Alexander Schorm,
zástupce veřejného ochránce práv

Výběr soudců

Rozsudek ze dne 7. dubna 2022 ve věci č. 18952/18 – *Gloveli proti Gruzii*

Senát páté sekce jednomyslně shledal, že došlo k porušení práva stěžovatelky, účastnice výběrového řízení na volné soudcovské místo, na přístup k soudu dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy tím, že jí podaný opravný prostředek proti rozhodnutí o odmítnutí přihlášky nebyl zvláštním senátem nejvyššího soudu přezkoumán ve věci samé.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelka, bývalá soudkyně s více než dvacetiletou praxí, se opakovaně hlásila do výběrových řízení na volná soudcovská místa. Všechny pokusy byly neúspěšné. Jeden z nich dospěl až k ústavnímu soudu. Stěžovatelka a dva další neúspěšní kandidáti namítali rozpor příslušných ustanovení zákona o soudech a soudcích s ústavně zaručeným právem na spravedlivý postup při přijímání do veřejné služby. Poukazovali zej-

ména na to, že rozhodování výběrových komisí nepodléhá soudnímu přezkumu. V mezidobí byla přijata novela, která neúspěšným kandidátům umožnila napadnout rozhodnutí o nejmenování soudcem před zvláštním senátem nejvyššího soudu.

Stěžovatelka se po přijetí novely přihlásila do dalšího výběrového řízení. Po přezkoumání formálních náležitostí přihlášky byla připuštěna k ústnímu pohovoru. Později se dozvěděla, že byla vyřazena, protože na základě podkladových materiálů a průběhu pohovoru nedosáhla minimálního počtu bodů pro postup do dalšího kola. Stěžovatelka se odvolala ke zvláštnímu senátu nejvyššího soudu. Rozhodnutí považovala za svévolné. Na podporu tohoto tvrzení předložila záznam televizního vyjádření člena výběrové komise, který přiznal, že někteří kandidáti byli protežováni, zatímco u jiných bylo záměrně snižováno bodové skóre. Zvláštní senát prohlásil odvolání za nepřípustné pro nedostatek pravomoci. V odůvodnění uvedl, že stěžovatelka nepostoupila do závěrečného kola výběrového řízení a že dříve přijatá rozhodnutí o vyloučení uchazeče nepodléhají soudnímu přezkumu.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala, že odmítnutím zabývat se meritorně jejím odvoláním došlo k porušení jejího práva na přístup k soudu dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

a) K přijatelnosti

Vláda oponovala, že na věc stěžovatelky není článek 6 v občanskoprávní složce použitelný, jelikož nebyla v sázce její občanská práva a závazky. Soud připomněl, že k tomu, aby bylo dané ustanovení použitelné, musí být podle judikatury kumulativně splněny tři podmínky. Zaprvé, v dané věci musí jít o skutečný a vážný spor. Zadruhé, spor se musí týkat práva, o kterém lze hájitelně tvrdit, že je zaručeno ve vnitrostátním právním řádu. Zatřetí, právo, o které v řízení jde, musí být občanskoprávní povahy.

V projednávané věci byla první podmínka jednoznačně splněna. Spor se týkal spravedlivosti procesu výběru a jmenování soudců a mohl vyústit ve zrušení napadeného rozhodnutí a přehodnocení stěžovatelčiny při-

hlášky. Pokud jde o druhou podmínku, stěžovatelka v odvolání uplatnila své právo na spravedlivý postup ve výběrovém řízení, jehož prostřednictvím se domáhala zpětného přijetí do justice. Její hlavní výhradou byla údajná podjatost a neobjektivita některých členů výběrové komise. Podstatou řízení tak nebylo právo na jmenování do soudcovské funkce, jak tvrdí vláda, ale právo na spravedlivý postup při posuzování žádosti o přijetí (srov. *Regner proti České republice*, č. 35289/11, rozsudek velkého senátu ze dne 19. září 2017, § 105). Článek 29 ústavy stanoví právo na rovný přístup k veřejné službě. Ústavní soud dovedl z ústavního pořádku právo na jmenování do funkce soudce rovným a spravedlivým postupem a z toho vyplývající procesní právo na přístup k soudu za účelem přezkoumání rozhodnutí o nejmenování soudcem. S ohledem na vnitrostátní právní rámec, jak jej vyložil Ústavní soud, měl Soud za to, že v gruzínském právním řádu bylo zakotveno ‚právo‘ na spravedlivý průběh výběrového řízení na pozici soudce, včetně práva být chráněn proti svévoli.

Zbývalo tak určit, zda předmětné právo mělo občanskoprávní povahu. Tuto otázku Soud v případě pracov-

něprávních sporů mezi veřejnými zaměstnanci a státem zkoumá ve dvou krocích (*Vilho Eskelinen a ostatní proti Finsku*, č. 63235/00, rozsudek velkého senátu ze dne 19. dubna 2007). Obecně platí, že článek 6 je na takové spory použitelný, ledaže vnitrostátní právo výslovně vylučuje přístup k soudní ochraně práv u určité kategorie státních zaměstnanců nebo ve vztahu k určitým pozicím. Druhou podmínkou je, že je takové vynětí ze soudního přezkumu objektivně odůvodněné ve státním zájmu.

Pokud jde o první podmínku, Soud ji nedávno vyložil tím způsobem, že bude splněna i bez výslovného ustanovení vnitrostátního práva, jež vylučuje přístup k soudu pro daný typ sporů. Stejná podmínka může být totiž splněna také v případě, kdy je předmětné vyloučení implicitní povahy, zejména pokud vyplývá z ustálené judikatury vnitrostátních soudů (*Grzęda proti Polsku*, č. 43572/18, rozsudek velkého senátu ze dne 15. března 2022, § 292).

Vláda tvrdila, že gruzínské právo vylučuje přístup k soudu u těch uchazečů na pozici soudce, kteří nepostoupili mezi užší skupinu osob, o kterých výběrová komise nakonec hlasovala. Stěžovatelka oponovala, že vnitrostátní právo výslovně nevylučuje přístup k soudu u účastníků, kteří byli vyřazeni v raných fázích výběrového řízení. Soud souhlasil, že vnitrostátní právo neobsahovalo výslovné ani implicitní vyloučení přístupu k soudu pro daný typ sporu. Právě naopak. Judikatura

ústavního soudu potvrdila právo napadnout rozhodnutí ve věci nejmenování soudcem a zdůraznila, že procesní spravedlivost ve výběrovém procesu musí být zaručena v každé jeho fázi.

I kdyby tomu tak nebylo, dle Soudu každopádně nebyla splněna podmínka druhá. Vyloučení přezkumu rozhodnutí přijatých při výběru soudců nelze odůvodnit objektivními důvody v zájmu státu. Soud při mnoha příležitostech zdůraznil zvláštní roli soudnictví ve společnosti, které je zárukou výkonu spravedlnosti, základní hodnoty v právním státě, a proto musí požívat důvěry veřejnosti (*Baka proti Maďarsku*, č. 20261/12, rozsudek velkého senátu ze dne 23. června 2016, § 164). Soud přikládá zvláštní váhu a význam ochraně soudců před opatřeními, která se dotýkají jejich postavení nebo kariéry, a tím ovlivňují jejich nezávislost. Bez nezávislosti soudů totiž není ani právního státu (*Guðmundur Andri Ástráðsson proti Islandu*, č. 26374/18, rozsudek velkého senátu ze dne 1. prosince 2020, § 239). V uvedené věci Soud vyzdvihl, že právo na ‚soud zřízený zákonem‘ zahrnuje i proces jmenování soudců do funkce (tamtéž, § 228). Soudci by měli být vybíráni na základě zásluh a objektivních kritérií v rámci přísného procesu, který zajistí, že do soudcovských funkcí budou jmenováni nejkvalifikovanější kandidáti z hlediska odborného i morálního (tamtéž, § 221–222). Vyloučení stěžovatelky, která splnila zákonné požadavky na způsobilost, z výběrového řízení bez možnosti soudního přezkumu

nelze s ohledem na význam ochrany nezávislosti soudů považovat za opatření slučitelné s požadavky právního státu. Soud se v této souvislosti odvolal na příslušné mezinárodní standardy, které stanoví, že rozhodnutí týkající se výběru a kariéry soudců mají podléhat soudnímu přezkumu. Soud tedy rozhodl, že čl. 6 odst. 1 Úmluvy je v jeho občanskoprávní složce na projednávanou věc použitelný.

b) K odůvodněnosti

Pokud jde o relevantní obecné zásady, Soud připomněl, že právo na přístup k soudu je nedílnou součástí práva na spravedlivý proces dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy (*Golder proti Spojenému království*, č. 4451/70, rozsudek pléna ze dne 21. února 1975, § 28–36). Není to právo absolutní, a tak může podléhat omezením. To ovšem jedině za předpokladu, že přístup jednotlivce k soudu nebude omezen takovým způsobem nebo v takové míře, že by byla narušena jeho samotná podstata. Omezení nebudou slučitelná s čl. 6 odst. 1 Úmluvy, pokud nesledují legitímní cíl a neexistuje-li rozumný vztah přiměřenosti mezi použitými prostředky a cílem, jehož má být

dosaženo (*Zubac proti Chorvatsku*, č. 40160/12, rozsudek velkého senátu ze dne 5. dubna 2018, § 78).

V projednávané věci nebylo odvolání stěžovatelky proti vyřazení z výběrového řízení přezkoumáno meritorně, jelikož ho zvláštní senát nejvyššího soudu považoval za nepřijatelné pro nedostatek pravomoci projednávat spory související se jmenováním soudců až do hlasování o nevhodnějších kandidátech. Stěžovatelka dle názoru Soudu postoupila do užšího výběru, když prošla hodnocením odborných předpokladů a způsobilosti, byla pozvána k ústnímu pohovoru a bodově hodnocena. Tím, že zvláštní senát vyloučil ze soudního přezkumu všechny výše uvedené fáze výběrového řízení, do značné míry popřel stanovisko ústavního soudu, který poznamenal, že všechny akty orgánů veřejné moci, které zasahují do základních práv, musí podléhat soudnímu přezkumu, včetně rozhodnutí o nejmenování soudcem, ať už bylo přijato v kterémkoliv stádiu výběrového procesu. Jestliže se zvláštní senát vzdal pravomoci zkoumat odvolání stěžovatelky, porušil tím samotnou podstatu jejího práva na přístup k soudu dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Toto ustanovení tedy bylo porušeno.

Digitalizace soudnictví

Rozsudek ze dne 9. června 2022 ve věci č. 15567/20 – *Xavier Lucas proti Francii*

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že odmítnutím žaloby na neplatnost rozhodčího nálezu z důvodu jejího nepodání v předepsané elektronické formě v situaci, kdy ale podání takového druhu nebyl systém přizpůsoben, se vnitrostátní soud dopustil nadměrného formalismu, který je v rozporu s právem na přístup k soudu vyplývajícím z čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel podal písemně žalobu na neplatnost rozhodčího nálezu. Odvolací soud ji přijal s tím, že prováděcí předpisy jednoznačně nestanoví povinnou elektronickou formu u tohoto konkrétního podání, jemuž ani nebyl systém plně přizpůsoben, a proto nelze stěžovateli zvolený postup, přípustný za výjimečných okolností, vytýkat. Nejvyšší soud však v září 2019 zaujal jiný názor s tím, že prováděcí předpisy nemohou být v rozporu se zákonem, který povinnou elektronickou formu pod sankcí odmítnutí v tomto případě stanoví. V důsledku toho nemohla být žaloba projednána.

volával svého práva na přístup k soudu. Podle Soudu však tato otázka stála na pozadí projednávaného problému přípustnosti žaloby a stěžovatel se k ní ve své odpovědi na kasační opravný prostředek vyjadřoval. Za této situace je třeba učinit závěr, že stěžovatel vznesl námitku porušení svého práva na přístup k soudu co do podstaty, takže prostředky nápravy řádně vyčerpal.

b) K odůvodněnosti

1. Obecné zásady

Soud připomněl svoji judikaturu týkající se práva na přístup k soudu, počínaje zásadou ochrany konkrétních a účinných práv, přes zásadu, že toto právo není absolutní a připouští určitá omezení, neboť svou povahou vyžaduje úpravu ze strany státu, který přitom požívá určitého prostoru pro uvážení, až po zásadu, že uvalená omezení nesmějí zasáhnout samotnou podstatu tohoto práva; musí sledovat legitimní cíl a být mu přiměřené. Odkázal přitom mimo jiné na věc *Zubac proti Chorvatsku* (č. 40160/12, rozsudek velkého senátu ze dne 5. dubna 2018, § 76–99).

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že odmítnutím jeho žaloby na neplatnost rozhodčího nálezu došlo k porušení jeho práva na přístup k soudu.

a) K přijatelnosti

1. Použitelnost čl. 6 odst. 1 Úmluvy

Vláda sice nevznesla námitky vůči použitelnosti čl. 6 odst. 1 Úmluvy v jeho občanskoprávní složce, nicméně Soud se musí v každé projednávané věci ujistit o své pravomoci. Předmět rozhodčího řízení – finanční nároky mezi obchodními partnery – představoval nepochybně spor o občanská práva a závazky. Otázka však zní, zda návrh na přezkoumání nálezu ve skutečnosti nepředstavuje návrh na obnovu pravomocně skončeného řízení, na niž se článek 6 nevztahuje. Soud k tomu uvedl, že soudní přezkum legality rozhodčího nálezu směřuje k dodržení určitých procesních pravidel, je nárokový, omezený lhůtou a má obvykle odkladný účinek. Proto je čl. 6 odst. 1 Úmluvy použitelný.

2. Vyčerpání prostředků nápravy

Vláda poukázala na nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy s tím, že se stěžovatel výslovně nedo-

Podle tohoto rozsudku je při posouzení přiměřenosti omezení práva na přístup k soudu třeba vzít v úvahu následující faktory: (i) předvídatelnost omezení pro jednotlivce, (ii) zda byl stěžovatel nucen nést nepřiměřené břemeno v důsledku chyb, jichž se v řízení dopustil, a (iii) zda omezení představuje nadměrný formalismus. Soudy se totiž musí vyhnout tomu, aby na straně jedné postupovali příliš formálně a na straně druhé natolik volně, aby prakticky upustily od uplatňování stanovených procesních pravidel.

Soud konečně připomněl, že není jeho úkolem nahradit vnitrostátní soudy při výkladu vnitrostátního práva, ale pouze ověřit slučitelnost zvoleného výkladu s Úmluvou.

2. Jejich použití na projednávanou věc

Stěžovatel byl rozhodnutím nejvyššího soudu zbaven možnosti nechat přezkoumat legalitu rozhodčího nálezu. Soud v souladu s vládou připustil, že povinnost používat elektronickou formu podání sledovala zájem na řádném výkonu soudnictví a naplňování práv zakotvených v čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Měla tedy legitimní cíl. Dále se věnoval proporcionalitě tohoto omezení podle výše uvedeného testu.

U předvídatelnosti omezení Soud souhlasil s odůvodněním nejvyššího soudu, že zákonná úprava, která povinnost stanoví, je poměrně jasná a že prováděcí předpisy nemohou omezit její rozsah. Nic na tom nemění ani skutečnost, že v projednávané věci byly příslušné předpisy vyloženy poprvé. Omezení tedy nebylo pro stěžovatele nepředvídatelné či svévolné, zejména když byl zastoupen advokátem.

K přičitatelnosti chyb, k nimž během řízení došlo, Soud především poznamenal, že příslušný elektronický systém je přístupný jen právním profesionálům, a tak není nerozumné od nich očekávat, že ho budou používat. Stěžovatel nicméně namítal, že systém neobsahoval formulář přizpůsobený žalobě na neplatnost rozhodčího nálezu, třebaže podle vlády bylo možné si s tímto nedostatkem poradit. Podle Soudu by se přitom právní zástupce musel uchýlit k používání nepřiléhavých pojmů. Vláda navíc neprokázala, že uživatelé byli na vhodný postup upozorněni, přičemž v dané oblasti neexistovala judikatura. Odvolací soud ostatně písemně podání žaloby za daných okolností výjimečně připustil. Proto podle Soudu nelze stěžovateli chybu přičítat.

Ohledně toho, zda nejvyšší soud projevil nadměrný formalismus, Soud podotkl, že za dané situace postupoval obzvláště přísně a nevzal v potaz praktické překážky, jimž stěžovatel musel čelit. Takový formalismus nevy-

plyval ani z požadavků právní jistoty a řádného výkonu soudnictví.

Soud ve světle výše uvedeného dospěl k závěru, že na stěžovatele bylo uvaleno nepřiměřené břemeno, které narušilo spravedlivou rovnováhu mezi legitimním požadavkem na zajištění formálních podmínek pro předkládání podání k soudům a právem na přístup k nim, a proto byl čl. 6 odst. 1 Úmluvy porušen.

Rodinné právo

Rozsudek ze dne 19. května 2022 ve věci č. 54032/18 – T. C. proti Itálii

Senát první sekce Soudu rozhodl pěti hlasy proti dvěma, že zákazem aktivního zapojování dcery do náboženských aktivit stěžovatele nedošlo k jeho diskriminaci (článek 14 Úmluvy) z důvodu náboženského přesvědčení při výkonu práva na respektování rodinného života (článek 8 Úmluvy).

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovateli se v roce 2006 narodila dcera, která byla pokřtěna v římskokatolické církvi. V roce 2008, kdy se vztah rodičů rozpadl, ani jeden z nich žádné náboženství nepraktikoval. Na základě společného rozhodnutí rodičů byla dcera zapsána do mateřské školy, která byla provozována v souladu s hodnotami římskokatolické

církve. Rodiče rovněž souhlasili, že se dcera smí účastnit narozeninových oslav a karnevalů spolužáků, chodit do baletní školy a navštěvovat hodiny katechismu s vidinou absolvování případného budoucího prvního přijímání.

Stěžovatel se v roce 2011 stal členem církve Svědků Jehovových a začal dceru brát s sebou na jejich bohoslužby, s čímž matka nesohlasila, a proto dceru přesvědčil, aby to před matkou tajila. Stěžovatel také přestal dceru vodit do baletní školy a na narozeninové oslavy a brojil proti její účasti na karnevalových oslavách, neboť tyto činnosti mu jeho nově přijaté náboženské přesvědčení zakazovalo.

V roce 2013 se matka obrátila na soud s návrhem na uspořádání vztahů k dceři. V řízení před okresním soudem dcera vyjádřila nespokojenost s tím, že ji stěžovatel vodil na bohoslužby Svědků Jehovových, zároveň uvedla, že ji obtěžují matčiny poznámky na konto náboženských aktivit stěžovatele. Ze znaleckého posudku k posouzení vlivu náboženských aktivit rodičů na dceru vyplynulo, že by bylo vhodné, aby se oba rodiče zdrželi aktivního zapojování dcery do náboženských aktivit a

respektovali rozhodnutí dcery v tomto ohledu. Dle znalce by nicméně vzhledem k prostředí, v němž byla dcera odmala vychovávána, bylo pro dceru škodlivé, pokud by jí nebylo umožněno účastnit se katolicky orientovaných činností. Okresní soud proto v roce 2015 stěžovateli nařídil, aby se zdržel aktivního zapojování dcery do svých náboženských aktivit, neboť by nebylo v jejím zájmu, aby se věnovala jinému než římskokatolickému náboženství, na které byla zvyklá, když navíc sama vyjádřila, že si navštěvovat bohoslužby Svědků Jehovových nepřeje. S odvoláním ani dovoláním proti tomuto rozhodnutí stěžovatel neuspěl, dovolací soud jeho námítky odmítl v roce 2018.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 14 VE SPOJENÍ S ČLÁNEM 8 ÚMLUVY A VE SVĚTLE ČLÁNKU 9 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že nařízením, aby se zdržel aktivního zapojování dcery do jím vyznávaného náboženství, zasáhly vnitrostátní soudy do jeho práv chráněných články 8, 9 a 14 Úmluvy a vychýlily rovnost práv mezi

ním a matkou v jejich vztahu s dítětem v rozporu s článkem 5 Protokolu č. 7 k Úmluvě. Soud se rozhodl námitky posoudit na poli článku 14 ve spojení s článkem 8 a ve světle článku 9 Úmluvy ([Radomilja a ostatní proti Chorvatsku](#), č. 37685/10 a 22768/12, rozsudek velkého senátu ze dne 20. března 2018, § 124; [Abdi Ibrahim proti Norsku](#), č. 15379/16, rozsudek velkého senátu ze dne 10. prosince 2021, § 141–142).

Soud úvodem konstatoval, že v projednávané věci byl vztah stěžovatele s dcerou omezen rozhodnutími vnitrostátních soudů, a proto došlo k zásahu do práva stěžovatele na respektování jeho rodinného života dle článku 8 Úmluvy. Pokud jde o tvrzený zásah do svobody stěžovatele projevovat své náboženské vyznání dle článku 9 Úmluvy, Soud měl za to, že praktické uspořádání výkonu rodičovských práv vůči dceři jako takové nemůže do této svobody zasáhnout ([Deschomets proti Francii](#), č. 31956/02, rozhodnutí ze dne 16. května 2006). Zdůraznil také, že nejlepší zájem dítěte vyžaduje sladění výchovných rozhodnutí obou rodičů a snahu o dosažení uspokojivé rovnováhy mezi individuálními představami rodičů, vyloučení jakýchkoli hodnotových soudů a případné stanovení minimálních pravidel pro osobní náboženské aktivity ([F. L. proti Francii](#), č. 61162/00, rozhodnutí ze dne 3. listopadu 2005).

Ve vztahu k článku 14 Úmluvy Soud připomněl, že dle jeho ustálené judikatury lze považovat rozdílné zachá-

zení s osobami v obdobných situacích za diskriminační, pokud nemá objektivní a rozumné odůvodnění – jinými slovy, pokud nesleduje legitimní cíl nebo pokud neexistuje rozumný vztah přiměřenosti mezi použitými prostředky a sledovaným cílem. Členským státům v tomto ohledu náleží určitý prostor pro uvážení, jehož šíře se liší v závislosti na okolnostech daného případu (např. [Vojnity proti Maďarsku](#), č. 29617/07, rozsudek ze dne 12. února 2013).

I za předpokladu, že by stěžovatel a matka mohli být považováni za osoby ve srovnatelné situaci, Soud dospěl k závěru, že napadené opatření mělo jen malý vliv na náboženské aktivity stěžovatele a bylo zaměřeno pouze na vyřešení konfliktu vyplývajícího z rozporu mezi výchovnými koncepcemi obou rodičů s cílem zajistit nejlepší zájem dítěte. Rozhodnutí vnitrostátních soudů nijak závažně neovlivnilo jeho vztah s dcerou, stěžovatel zejména nebyl nikterak omezen v péči o dceru a kontaktu s ní a nebylo mu nijak bráněno v používání jím zvolených výchovných postupů. Stěžovateli zároveň nebylo bráněno v jeho osobní účasti na činnosti Svědků Jehovových. Vnitrostátní soudy se soustředily výhradně na zájmy dítěte, kdy se rozhodly chránit dceru před stresem, který měl být vyvoláván intenzivní snahou stěžovatele zapojovat ji do svých náboženských aktivit. Rozhodnutí okresního soudu navíc

není konečné, okolnosti se mohou v průběhu času měnit a stěžovatel má možnost požádat o jeho přezkum.

Projednávanou věc je tak dle Soudu třeba odlišit od věci [Palau-Martinez proti Francii](#) (č. 64927/01, rozsudek ze dne 16. prosince 2003) v níž bylo shledáno porušení článku 8 ve spojení s článkem 14 Úmluvy, kde důvodem svěřením dětí do péče otce bylo náboženské přesvědčení stěžovatelky, jakož i od rozhodnutí ve věci [Vojnity proti Maďarsku](#) (cit. výše) kde úplný zákaz styku stěžovatele se synem z důvodu jeho náboženského přesvědčení nebyl přiměřený sledovanému cíli, tj. ochraně nejlepšího zájmu dítěte. Rozhodnutím vnitrostátních soudů tedy dle Soudu nedošlo k rozdílnému zacházení mezi stěžovatelem a matkou z důvodu náboženského vyznání stěžovatele. K porušení článku 8 ve spojení s článkem 14 Úmluvy proto nedošlo.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel dále poukazoval na délku řízení (čtyři roky a osm měsíců), která měla mít nenapravitelný dopad na jeho vztah s dcerou. Soud se věc rozhodl posoudit na poli článku 8 Úmluvy v jeho procesní složce. Jelikož

stěžovatel nebyl v době rozhodování odvolacího a dovolacího soudu nikterak omezen v péči o dceru a kontaktu s ní ani neprokázal, jakým jiným způsobem mohla mít délka řízení dopad na jeho vztah s dcerou, prohlásil Soud tuto námitku za zjevně neopodstatněnou.

III. ODDĚLENÁ STANOVISKA

K rozhodnutí připojil souhlasné stanovisko soudce Sabato, který konstatoval, že věc měla být, na rozdíl od citovaných rozhodnutí [Abdi Ibrahim proti Norsku](#) a [Vojnity proti Maďarsku](#), posuzována především na poli článku 9 Úmluvy, neboť rozhodnutí vnitrostátních soudů nijak závažně nezasáhla do soukromého a rodinného života stěžovatele, pokud jde o jeho vztah s dcerou, ovlivnila však způsob projevování jeho náboženského vyznání. Z uvedeného důvodu se pak Soud nezabýval otázkou svobody náboženského vyznání dítěte samotného zaručené článkem 14 Úmluvy o právech dítěte a jejího vlivu na rozhodnutí rodičů v otázkách náboženství týkajících se téhož dítěte.

Soudci Paczolay a Felici ve svém společném nesouhlasném stanovisku uvedli, že se stěžovatelem bylo zacházeno rozdílně na základě jeho náboženského přesvědčení, neboť by bylo vhodné, aby se aktivního zapojování dcery do náboženských aktivit zdrželi oba rodiče. Podle těchto soudců došlo k porušení článku 14 ve spojení s článkem 8 Úmluvy.

Rozsudek ze dne 7. dubna 2022 ve věci č. 2338/20 – *Callamand proti Francii*

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že rozhodnutí nepřiznat stěžovatelce právo styku s dítětem její bývalé partnerky, s níž rozvinula faktický rodinný život, představovalo porušení článku 8 Úmluvy, neboť vnitrostátní soudy při svém rozhodnutí nezohlednily její oprávněné zájmy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelka žila se svou partnerkou od roku 2012, ve svazku manželském od roku 2015. Díky umělému oplodnění se její partnerce v roce 2014 narodil syn A. Stěžovatelka, jakož i její matka o dítě denně pečovaly, a to zejména dopoledne, kdy partnerka pracovala. Vztah obou žen se v roce 2016 rozpadl a partnerka se synem opustili společnou domácnost. Manželství bylo rozvedeno v roce 2019. Stěžovatelka se v mezidobí obrátila na soud s návrhem na přiznání práva styku s dítětem.

účinného respektování rodinného života osobám v jeho jurisdikci, neboť vnitrostátní soudy nezrušily existující právo styku stěžovatelky vůči A., ale zamítly její návrh na stanovení kontaktu s dítětem (*mutatis mutandis Honner proti Francii*, cit. výše, § 53–54).

V oblasti pozitivních i negativních závazků je třeba dosáhnout spravedlivé rovnováhy mezi soupeřícími zájmy jednotlivce a společnosti jako celku. Státy však požívají určitého prostoru pro uvážení, který je obvykle značný, když mají orgány nastolit rovnováhu mezi soupeřícími soukromými a veřejnými zájmy nebo mezi různými právy chráněnými Úmluvou. Tak je tomu i v projednávané věci, jelikož v ní je dotčeno nejenom právo stěžovatelky na respektování rodinného života, ale také zásada nejlepšího zájmu dítěte a jeho práva podle článku 8, jakož i práva jeho biologické matky podle téhož ustanovení (srov. *Honner proti Francii*, cit. výše, § 55–56). Přestože zamítnutí návrhu stěžovatelky na stanovení kontaktu se synem partnerky mělo závažný dopad na její právo na respektování soukromého a rodinného života, jelikož ukončilo její vztah s dítětem, Soud připustil, že i v takových případech může být spravedlivá

Zatímco soud prvního stupně návrhu v únoru 2017 vyhověl, odvolací soud jeho rozsudek v dubnu 2018 zrušil, když konstatoval, že styk stěžovatelky s dítětem není v jeho nejlepšího zájmu. Dovolání stěžovatelky kasační soud odmítl v červnu 2019.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala, že nepřiznání práva styku s dítětem její bývalé partnerky, kterého v prvních dvou letech jeho života vychovávala, představuje porušení jejího práva na respektování rodinného života.

a) K existenci rodinného života

Soud úvodem zopakoval, že pojem rodiny zahrnuje i faktické vztahy mezi dospělým či dospělými a dítětem při absenci biologických nebo právem uznaných vazeb, pokud jsou mezi nimi skutečné osobní vazby, přičemž již dříve konstatoval, že vztah dvou žen žijících v registrovaném partnerství a dítěte, které jedna z nich počala za pomoci umělého oplodnění a vychovávala společně se svou partnerkou, představuje „rodinný život“ ve smyslu článku 8 Úmluvy (*Honner proti Francii*, č. 19511/16, rozsudek ze dne 12. listopadu 2020, § 50).

b) Druh dotčených závazků a zásady přezkumu

Podle Soudu bylo namísto přezkoumat stížnost pod úhlem pozitivních závazků státu spočívajících v zaručení

rovnováha nastolena, zejména pokud existují závažné důvody pro zachování nejlepšího zájmu dítěte.

Vnitrostátní soudy tak v projednávané věci byly povinny zvážit všechny protichůdné zájmy a zejména svými argumenty prokázat, že obavy týkající se nejlepšího zájmu dítěte byly natolik důležité ve srovnání se zájmem stěžovatelky udržovat s A. alespoň kontakt, že bylo oprávněné její návrh zcela zamítnout.

c) Přezkum ze strany odvolacího soudu

V projednávané věci ani odvolací, ani kasační soud výslovně nekonstatovaly, že by případ vzbuzoval jakékoli otázky stran ochrany práva na respektování soukromého a rodinného života stěžovatelky. Odvolací soud naopak zohlednil, že stěžovatelka neprokázala, že by mohla dítěti vytvořit klidné zázemí, dítě chtěla, jelikož si to přála její partnerka, a vychovávala ho jen do jeho dvou let a nechtěla s ním navázat trvalé právní vazby, jelikož nepřistoupila k jeho osvojení. Navíc partnerka usilovala o početí dítěte ještě před navázáním vztahu se stěžovatelkou. Soud však považoval za obtížné pochopit, jak tyto okolnosti mohly být rozhodující pro

posouzení návrhu stěžovatelky, jímž neusilovala o vytvoření vztahu ani o sdílení rodičovských práv a povinností, ale pouze o možnost nadále čas od času vídat dítě, vůči kterému vystupovala více než dva roky jako tzv. sociální rodič. Soud se taktéž pozastavil nad tím, že odvolací soud při svém rozhodnutí sice přihlédl ke zhoršení psychického stavu dítěte, avšak neprokázal, že by se tak stalo v důsledku setkávání se stěžovatelkou.

d) Závěr

Soud tedy, na rozdíl od věci [Honner proti Francii](#), nepovažoval odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu za dostatečné, neboť z něj nebylo zřejmé, zda byla situace takové povahy, aby podpořila závěr, že A. musel být chráněn před veškerým kontaktem se stěžovatelkou. Vnitrostátní soudy nenastolily spravedlivou rovnováhu mezi zájmem stěžovatelky na zachování soukromého a rodinného života na straně jedné a nejlepším zájmem A. na straně druhé, čímž porušily článek 8 Úmluvy.

Rozsudek ze dne 7. června 2022 ve věci č. 70139/14 – I. G. D. proti Bulharsku

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně shledal porušení čl. 5 odst. 4 Úmluvy v důsledku toho, že vnitrostátní soudy pravidelně nepřezkoumávaly rozhodnutí ohledně umístění a držení nezletilého stěžovatele ve vzdělávacích zařízeních. Vzhledem k tomu, že

nečinily další kroky pro upevnění rodinného pouta s jeho matkou.

V roce 2013 stěžovatel utrpěl závažná zranění včetně kopanců do intimních partií a ran tyčí od pracovníka ústavu, jemuž poškodil kolo. Proto byl přesunut do jiné internátní školy, která se nacházela 400 kilometrů od místa bydliště jeho matky. Matka stěžovatele se proti tomuto rozhodnutí neúspěšně bránila u místní komise pro boj proti trestné činnosti nezletilých („místní komise“).

V roce 2015 dosáhla délka pobytu stěžovatele v instituci maximální zákonné délky, proto byl na základě zákona o ochraně dětí umístěn do tzv. chráněného bydlení.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 5 ODS. 4 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že vnitrostátní právní úprava nestanovila pravidelný přezkum zákonnosti umístění v sociálně-pedagogické internátní škole.

záměrem orgánů bylo zejména potrestat stěžovatele za jeho nevhodné chování, a nikoli posoudit, co je v jeho nejlepším zájmu, jakož i k absenci záruk přiměřených závažnosti zásahu do jeho soukromého a rodinného života, Soud shledal porušení článku 8 samostatně i ve spojení s článkem 13 Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel se narodil v roce 2000, jeho rodiče se o rok později rozešli. Od útlého věku byl týrán, nejprve po svěření do péče babičkou v letech 2004 až 2007 a poté otcem, s nímž žil v letech 2009 až 2010. Několikrát byl také v péči své matky, která se často stěhovala a měla agresivního přítele.

V letech 2011 až 2015 byl stěžovatel umístěn do specializovaných ústavů s odůvodněním, že se dopustil několika závažných činů včetně sexuálního obtěžování mladších dětí a neměl rodinné zázemí odpovídající svým potřebám. Stěžovatel vykazoval známky zpomaleného psychického vývoje, asocílní chování a hyperaktivitu. V roce 2012 mu lékařská komise diagnostikovala dyslexii a doporučila pravidelný dohled psychiatra a učitele specializovaného na podporu nezletilých v nesnázích. Stěžovatel byl několikrát propuštěn ke krátkým pobytům s matkou, které podle orgánů sociální práce proběhly klidně. Tyto informace ani jednou za dobu pobytu stěžovatele v ústavech nevedly k přezkoumání rozhodnutí o jeho umístění do těchto institucí. Orgány

Soud poukázal na obecně použitelné zásady z rozsudků [Stanev proti Bulharsku](#) (č. 36760/06, rozsudek velkého senátu ze dne 17. ledna 2012, § 168–170) a [D. L. proti Bulharsku](#) (č. 7472/14, rozsudek ze dne 19. května 2016, § 87). Již dříve shledal, že umístění nezletilé osoby do výchovného zařízení je zbavením svobody, zejména s ohledem na režim trvalého dohledu, povolení vycházek a délku trvání ([A. a ostatní proti Bulharsku](#), č. 51776/08, rozsudek ze dne 29. listopadu 2011, § 62 a 63). Strany souhlasily, že úvodní umístění do zařízení splnilo podmínku soudního přezkumu vzhledem k rozhodnutí vydanému okresním soudem. Vystala však otázka, zda stěžovatel mohl žádat o následný přezkum umístění, a pokud ano, zda mu taková možnost byla nabídnuta.

Soud v minulosti rozhodl, že u nezletilců zbavených svobody pro účely výchovného dohledu ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. d) Úmluvy je podle čl. 5 odst. 4 nutné, aby existoval pravidelný soudní přezkum zákonnosti trvání opatření, prováděný automaticky nebo na jejich žádost a v přiměřených intervalech ([D. L. proti Bulharsku](#), cit. výše, § 89). Také konstatoval, že tehdejší bulharská

úprava neumožňovala nezletilým ve vzdělávacích ústavech obrátit se na soudy se žádostí o přezkum (tamtéž, § 90). O soudní přezkum mohla požádat jen místní komise. Matka stěžovatele se na tuto komisi obrátila s prosbou o podání žádosti o zrušení opatření vůči stěžovateli. Komise nicméně neměla povinnost této žádosti vyhovět, využila svého správního uvážení a dospěla k závěru, že žádost nebude podána (*a contrario* M. H. proti Spojenému království, č. 11577/06, rozsudek ze dne 22. října 2013, § 94). V roce 2013 místní soud rozhodoval o tom, zda stěžovatele umístit do krizového centra pro děti, které jsou obětmi násilí a obchodování s lidmi. Rozhodl však záporně, a to s poukazem na nebezpečnost stěžovatele pro ostatní nezletilé. Tento soud přitom náležitě nezhodnotil situaci stěžovatele v dané době ani přiměřenost jeho přesunu na jiný na internát. Nevyvodil v této souvislosti žádné důsledky z násilí, kterému byl stěžovatel vystaven, a dle vnitrostátního práva se zdá, že ani neměl pravomoc zrušit jeho umístění v internátu. Nadto za celou dobu umístění stěžovatele na internát v letech 2012 až 2015 nedošlo ze strany bulharských orgánů k přezkumu zákonnosti opatření, které jej omezovalo na svobodě.

Soud podotkl, že opatření omezující svobodu, byť za účelem vzdělávání, má důsledky pro fyzický, citový, sociální a kognitivní vývoj dítěte nebo dospívajícího. Proto je třeba považovat pravidelný, opakovaný přezkum

zákonnosti opatření k umístění za zásadní. Měl by soudům umožnit rychle přijímat vhodná rozhodnutí přizpůsobená situaci nezletilého, a tím jej chránit před prodloužením zbavení svobody, pokud lze nalézt jiné vzdělávací alternativy. Soud připomněl povinnost úřadů rozhodovat o zadržení nezletilého jako o krajním opatření, které musí být v nejlepším zájmu dítěte, a jeho cílem je předejít vážným rizikům pro jeho vývoj. Pokud toto kritérium není splněno, omezení svobody ztrácí své opodstatnění (D. L. proti Bulharsku, cit. výše, § 74).

S ohledem na chybějící pravidelný automatický soudní přezkum opatření a nutnosti setrvání stěžovatele v internátní škole Soud shledal, že k porušení čl. 5 odst. 4 Úmluvy došlo.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKŮ 8 A 13 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že umístění do sociálně-výchovných internátních škol, včetně neexistence skutečného kontaktu s matkou, představovalo porušení jeho práva na respektování soukromého a rodinného života. Úřady podle něj dále při výkonu opatření nezkontrolovaly jeho individuální situaci.

Soud nejprve připomněl obecné zásady použitelné na odloučení dětí od rodičů z rozsudku *Strand Lobben a ostatní proti Norsku* (č. 37283/13, rozsudek velkého

senátu ze dne 10. září 2019, § 202–212). Podle Soudu je každý orgán veřejné moci, který nařizuje péči, jejímž důsledkem je omezení rodinného života, vázán pozitivním závazkem přijmout opatření k usnadnění sloučení rodiny, jakmile je to možné (tamtéž, § 205). Děti nemají být odloučeny od rodičů proti jejich vůli, pokud toto odloučení není v nejlepším zájmu dítěte. Je na státech, aby zavedly praktické a účinné procesní záruky k zajištění ochrany a výkonu nejlepších zájmů dítěte. Navíc musí být rozhodnutí považováno za dočasné opatření, které má být případně dle okolností zrušeno (tamtéž, § 207–208).

Ačkoliv je dle Soudu hranice mezi pozitivními a negativními závazky státu dle článku 8 nejasná, v obou případech je třeba vzít v úvahu spravedlivou rovnováhu, které je třeba dosáhnout mezi střetávajícími se zájmy (*Odièvre proti Francii*, č. 42326/98, rozsudek velkého senátu ze dne 13. února 2003, § 40).

Přestože se strany sporu neshodly na legitimním cíli, který mělo opatření vůči stěžovateli sledovat, Soud učinil závěr, že ať už šlo o vzdělávací cíl vůči stěžovateli, jenž neměl odpovídat rodinné prostředí, nebo o cíl

ochrany veřejné bezpečnosti, je zásadní, zda byla splněna podmínka nezbytnosti zásahu v demokratické společnosti.

Stěžovatel byl do internátní školy umístěn na základě dvou soudních rozhodnutí, aniž se proti nim mohl odvolat. Jeho matka se nadto několikrát snažila požádat o zrušení opatření. Soud se proto v přezkumu zaměřil na to, zda vnitrostátní orgány splnily svou povinnost přijmout opatření k usnadnění sloučení stěžovatele se svou rodinou, zejména se svou matkou, po vydání rozhodnutí o umístění na internát, jakož i na pozitivní závazek státu chránit soukromý život stěžovatele.

Soud v úvodu přezkumu připomněl, že nezbytnost umístění stěžovatele nebyla pravidelně přezkoumávána nezávislým orgánem, jak vyžaduje čl. 5 odst. 4 Úmluvy (viz výše). Zdůraznil, že správní orgány odmítly žádost matky stěžovatele postoupit soudům, přičemž se soustředily především na způsobilost matky plnit své rodičovské povinnosti a zajistit svému dítěti stabilní rodinné prostředí. Po zhodnocení, že její schopnosti nejsou dostatečné, úřady automaticky zvolily nejtvrděší výchovné opatření, tedy umístění do ústavu. Neprokázaly

ovšem, že by přijaly jiná výchovná opatření pro rodinný život stěžovatele s jeho matkou, ani nevysvětlily, proč by tato opatření nebyla účinná. Soud proto znovu připomněl, že zájmy dítěte při výkonu práva na respektování rodinného života vyžadují, aby vnitrostátní orgány zvážily přijetí co nejméně omezujících opatření (srov. [Soares de Melo proti Portugalsku](#), č. 72850/14, rozsudek ze dne 16. února 2016, § 119).

Vnitrostátní úřady nevysvětlily, proč nevyšetřily napačení stěžovatele v internátní škole, ani to, proč pro umístění stěžovatele s jeho potřebami zvolily právě toto zařízení. Přitom z několika informací vyplývá, že situace stěžovatele byla křehká, jeho vztah s matkou měl být podporován a jeho vývoj vyžadoval zvláštní péči, zejména psychiatrickou a psychologickou, jakož i individualizovanou vzdělávací podporu. Správní orgány však tyto prvky nevykládaly s ohledem na nejlepší zájem dítěte. Nevěnovaly se ani skutečnosti, že internát je ve značné vzdálenosti od matčina bydliště, která v té době byla jedinou blízkou příbuznou stěžovatele a projevovala o něj zájem. Orgány nezkoumaly ani dopad umístění stěžovatele do zařízení s ohledem na jeho psychický a sociální vývoj a nezohlednily jeho zranitelnost.

Soud považoval za významnou i skutečnost, že stěžovatel byl umístěn v zařízení po maximální možnou dobu, tedy na tři roky. To dokazuje, že orgány dostatečně nezohlednily jeho individuální situaci a jeho nejlepší zájem. Nevynaložily ani úsilí na zlepšení vztahů mezi matkou a stěžovatelem, a to ani přes projevenou vůli matky převzít dítě zpět do své péče.

Soud výše uvedené skutečnosti považoval za dostatečné k závěru, že hlavním záměrem úřadů bylo potrestat stěžovatele za jeho chování, jež bylo považováno za deviantní. Během tříletého umístění stěžovatele se dotčené orgány nezabývaly tím, zda toto opatření stěžovateli prospívá, zda mu umožňuje znovu navázat vztah s matkou a zda směřuje k jeho návratu do rodinného prostředí.

Vzhledem k uvedenému Soud rozhodl, že vnitrostátní orgány dostatečně nezávázily nejlepší zájem stěžovatele a řízení neprovázely záruky úměrné závažnosti zásahu a dotčeným zájmům. Vnitrostátní orgány nedostály ani svému pozitivnímu závazku přijmout opatření usnadňující sblížení matky a dítěte a zlepšení individuální situace dítěte. Soud proto konstatoval porušení článku 8 samostatně i ve spojení s článkem 13 Úmluvy.

Rozsudek ze dne 12. května 2022 ve věci č. 64886/19 – X proti České republice

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl o neporušení článku 8 Úmluvy v řízení o výkon rozhodnutí o navrácení dcery stěžovatelky do Spojených států amerických. Nejlepší zájem dítěte vyžadoval jeho neprodlené navrácení a způsob výkonu rozsudku byl důsledkem postoje stěžovatelky, která setrvale odmítala předat dítě dobrovolně otcí.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelka se ve Spojených státech amerických vydala za amerického občana a v roce 2014 se jim narodila dcera. Obě mají nejen české občanství, ale také americké občanství. V červnu 2016 rodina odcestovala do České republiky, stěžovatelka s dcerou zde zůstaly. V srpnu 2017 otec podal k Městskému soudu v Brně žádost o navrácení dítěte dle Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí.

Městský soud v říjnu 2017 žádost zamítl, avšak Krajský soud v Brně v lednu 2018 nařídil navrácení dítěte za podmínky, že otec splní několik záruk za účelem bezproblémového návratu dítěte s matkou (*soft landing*), mj. zajistit matce s dítětem samostatné bydlení. Dle krajského soudu nebyly splněny výjimky z pravidla návratu. Ústavní soud v prosinci 2018 ústavní stížnost stěžovatelky odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

Matka návrat odmítla a otec zahájil výkon rozhodnutí. Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí se opakovaně bezúspěšně pokoušel o zprostředkování dohody mezi rodiči. Krajský soud konal dvě jednání, na kterých přezkoumal dodatečné námítky matky o špatném zdravotním stavu dítěte. Současně akceptoval nájemní smlouvu předloženou otcem ke splnění záruky bydlení. V červenci 2019 došlo k výkonu rozsudku o navrácení odnětím dítěte stěžovatelce a jeho předáním otcí. Otec s dítětem posléze odcestovali do Spojených států amerických. Dítě žije u otce a s matkou, která se rovněž vrací do Spojených států amerických, se vidá.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala, že české soudy nařídily výkon rozsudku o navrácení dítěte v rozporu s jejím právem na respektování rodinného života ve smyslu článku 8 Úmluvy.

1. K přijatelnosti

Vláda namítala, že pokud jde o stížnostní námitky směřující proti řízení o navrácení, stížnost byla podána po uplynutí lhůty šesti měsíců, jelikož řízení bylo skončeno usnesením Ústavního soudu z prosince 2018. Stěžovatelka měla předpokládat, že posléze bude rozsudek o navrácení vykonán. Dle Soudu stěžovatelka nenapadala rozsudek o navrácení jako takový, nýbrž závěr soudů o jeho vykonatelnosti učiněný ve vykonávacím řízení. Přezkum Soudu se tudíž zaměří na řízení o výkon rozhodnutí, které bylo skončeno usnesením Ústavního soudu ze dne 16. července 2019, a ve vztahu k němuž byla stížnost podána včas.

2. K odůvodněnosti

Relevantní zásady vztahující se k právu na respektování rodinného života a pozitivních závazků státu plynoucích z článku 8 Úmluvy v případech týkajících se navrácení dítěte podle Haagské úmluvy jsou shrnuty v rozsudku *X proti Lotyšsku* (č. 27853/09, rozsudek velkého senátu

v řízení podle Haagské úmluvy neumožňovalo stěžovatelce dosáhnout přezkoumání závěrů městského soudu přijatých k těmto otázkám v návratovém řízení v následném řízení o výkon rozhodnutí, však sama o sobě nevyvolává pochybnosti na poli článku 8 Úmluvy.

Soud podotkl, že v návratovém řízení bylo prokázáno, že stěžovatelka při zadržení své dcery v České republice jednala „protiprávně“ ve smyslu Haagské úmluvy. Nadto byl učiněn závěr, že se ve věci neuplatní žádná z výjimek stanovených v člancích 12 a 13 Haagské úmluvy. Z důvodu odmítavého postoje matky k návratu otec zahájil řízení o výkon rozhodnutí. Krajský soud při nařízení návratu vycházel v souladu s tvrzením účastníků řízení z předpokladu, že stěžovatelka odcestuje do Spojených států amerických spolu s dcerou. Nic přitom nenavštěvovalo tomu, že by navrácení za těchto okolností vystavilo dítě tělesné nebo psychické újmě nebo že by je uvedlo do nesnesitelné situace. Aby soud rozptýlil obavy stěžovatelky ohledně bytové situace a dřívějšího chování otce, nařídil otcovi zajistit stěžovatelce a její dceři vhodné samostatné bydlení, čímž splnil povinnost

ze dne 26. listopadu 2013, § 92–108). Faktory, které mohou odůvodnit uplatnění výjimek z pravidla bezodkladného návratu dítěte zakotvených v článku 12, 13 a 20 Haagské úmluvy, musí být vnitrostátními soudy důkladně zváženy, a to zejména tehdy, upozorní-li na ně některý z účastníků řízení, a rozhodnutí musí být dostatečně odůvodněno. Současně se soudy musí přesvědčit, že v zemi návratu jsou skutečně k dispozici odpovídající záruky a že v případě, že je jim známa existence rizika, byla přijata ochranná opatření (tamtéž, § 106–108).

Soud uvedl, že za konkrétních okolností projednávané věci není povolán přezkoumat samotné návratové řízení, nýbrž pouze následné vykonávací řízení, v němž vnitrostátní soudy dospěly k závěru o vykonatelnosti rozsudku. Soud v této souvislosti zdůraznil, že řada otázek nastolených stěžovatelkou v průběhu řízení o výkon rozhodnutí před městským soudem byla nebo mohla být vznesena již v návratovém řízení završeném usnesením Ústavního soudu z prosince 2018, a to zejména tvrzení týkající se uplatnění výjimek z pravidla návratu. Změna rozhodných skutečností v době mezi vydáním návratového rozhodnutí a jeho výkonem může skutečně být důvodem pro nové posouzení (viz *Sylvester proti Rakousku*, č. 36812/97 a 40104/98, rozsudek ze dne 24. dubna 2003, § 63; *Makhmudova proti Rusku*, č. 61984/17, rozsudek ze dne 1. prosince 2020, § 68). Pouhá skutečnost, že vnitrostátní procesní právo

přijmout hmatatelná ochranná opatření (viz *X proti Lotyšsku*, cit. výše, § 93–108).

V řízení o výkon rozhodnutí stěžovatelka svůj postoj nevrátit se do Spojených států amerických spolu s dcerou vysvětlila pouze tvrzením, že otec dítěte nesplnil záruku bydlení, které krajský soud po zhodnocení důkazů odmítl. Považoval v tomto směru za dostačující, že otec předložil nájemní smlouvu uzavřenou svým jménem, neboť usoudil, že za situace, kdy se stěžovatelka odmítá vrátit do Spojených států amerických a neposkytuje otcovi součinnost, je pochopitelné, že ji otec do nájemní smlouvy neuvedl. Soud podotkl, že stěžovatelka nejen několik let ve Spojených státech amerických žila, ale získala i tamní občanství. Navíc se ukázalo, že se po odjezdu otce a dcery vrátila do Spojených států amerických a našla si tam vlastní bydlení.

Cílem Haagské úmluvy je zabránit tomu, aby rodič-únosce mohl plynutím času, které je v jeho prospěch, legitimizovat faktickou situaci, kterou jednostranně vyvolal (*Maumousseau a Washington proti Francii* (č. 39388/05, rozsudek ze dne 6. prosince 2007, § 69).

Jedním ze základních předpokladů nejlepšího zájmu dítěte je také okolnost, že dítě není odňato jednomu ze svých rodičů a zadržováno druhým rodičem, který je přesvědčen, že jeho právo k osobě dítěte je stejně důležité nebo důležitější (viz *Eskinazi a Chelouche proti Turecku*, č. 14600/05, rozhodnutí ze dne 6. prosince 2005). Krajský soud v řízení o výkon rozhodnutí přitom dospěl k závěru, že nejlepší zájem dítěte vyžaduje jeho neprodlené navrácení do Spojených států amerických. Dle Soudu přitom zohlednil vývoj, k němuž došlo po vydání rozsudku o navrácení, jelikož zhodnotil několik nových lékařských zpráv předložených stěžovatelkou. Způsob, jakým byl výkon rozsudku proveden, byl převážně důsledkem trvalého odmítání stěžovatelky předat dítě otci dobrovolně, navzdory rozsudku soudu, který byl již více než šest měsíců vykonatelný, a chování stěžovatelky vůči otci.

Posouzení tvrzení vznesených stěžovatelkou v řízení o výkon rozhodnutí ze strany vnitrostátních soudů tak splňovalo požadavky plynoucí z článku 8 Úmluvy a k porušení tohoto článku Úmluvy nedošlo.

Svoboda projevu

Rozsudek ze dne 5. května 2022 ve věci č. 19362/18 – *Mesić proti Chorvatsku*

Senát první sekce Soudu jednomyslně shledal, že rozsudek, kterým byla stěžovateli, někdejšímu prezidentovi Chorvatska, uložena pokuta ve výši 6 660 eur za výrok, že by se advokát, jenž vznesl téma vazeb stěžovatele na organizovaný zločin, měl jít léčit na psychiatrii, neporušil právo stěžovatele na svobodu projevu ve smyslu článku 10 Úmluvy. Soud naopak konstatoval, že délka řízení o ochraně osobnosti byla nepřiměřená ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel byl v letech 2000 až 2010 chorvatským prezidentem. V souvislosti s trestním oznámením podaným ve Francii advokát chorvatského původu v roce 2006 prohlásil, že stěžovatel byl spolupachatelem pokusu o vraždu a vydírání jeho klienta. Trestní oznámení a údajné vazby stěžovatele na organizovaný zločin byly následně zveřejněny ve dvou novinových článcích. Na dotaz médií stěžovatel vazby popřel s tím, že advokát by měl po příjezdu do Chorvatska navštívit psychiatrickou léčebnu, kde se mu dostane účinné léčby. O

prohlášení stěžovatele informovala řada chorvatských médií. V roce 2007 advokát podal proti stěžovateli žalobu pro pomluvu a odvolacím soudem mu byla v roce 2016 přiznána náhrada nemajetkové újmy ve výši 6 660 eur. Ústavní soud rozsudek v roce 2017 potvrdil.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že rozsudek, kterým byla advokátovi přiznána náhrada nemajetkové újmy z důvodu poškození jeho pověsti, porušil článek 10 Úmluvy zaručující právo na svobodu projevu.

Soud nejprve zamítl námitku vlády, která s odkazem na věc *Rujak proti Chorvatsku* (č. 57942/10, rozhodnutí ze dne 2. října 2012) tvrdila, že stížnostní námitka nespadá pod článek 10 Úmluvy. Dle vlády neměl stěžovatel v úmyslu podněcovat diskusi o otázce veřejného zájmu, ale veřejně urazit advokáta. Dle Soudu urážlivé prohlášení nespadá pod ochranu článku 10 Úmluvy jen ve velmi vzácných případech, pokud se jedná o svévolné očeřování a jeho jediným záměrem je urážet.

Ve věci *Rujak* obsahovalo stěžovatelovo prohlášení většinou vulgární a urážlivé výrazy, a proto Soud dospěl k závěru, že stěžovatel nepředával informace nebo myšlenky, ale že jeho jediným úmyslem bylo urazit. Stížnost tak byla vyhodnocena jako neslučitelná s ustanoveními Úmluvy *ratione materiae*. V projednávané věci chtěl stěžovatel svým prohlášením popřít závažná obvinění vznesená proti němu v trestním oznámení, které jménem svého klienta advokát sepsal. Nelze tedy říci, že by se stěžovatel nesnažil sdělit informace nebo myšlenky a že by jeho jediným záměrem bylo advokáta urazit.

K odůvodněnosti stížnosti Soud nejprve uvedl, že k zásahu do svobody projevu nepochybně došlo (*Stojanović proti Chorvatsku*, č. 23160/09, rozsudek ze dne 19. září 2013, § 56), přičemž zásah byl v souladu se zákonem a sledoval legitimní cíl.

Soud dále podotkl, že stěžovatel pronesl výrok o potřebě psychiatrické léčby advokáta v době, kdy byl prezidentem, a výrok byl široce přenášen různými médii. Mohl tudíž nejen pošpinit pověst advokáta, ale také vyvolat předsudky vůči němu v jeho profesním a

společenském prostředí. Dle Soudu byl nadto odkaz na potřebu psychiatrické léčby neuctivý vůči osobám s duševním onemocněním. V případech střetu mezi svobodou projevu dle článku 10 Úmluvy a právem na respektování soukromého života dle článku 8 Úmluvy se zvažuje, zda byla mezi oběma v kolizi stojícími právy nastolena spravedlivá rovnováha (Perinček proti Švýcarsku, č. 27510/08, rozsudek velkého senátu ze dne 15. října 2015, § 198–199) v souladu s kritérii stanovenými v judikatuře Soudu (Axel Springer AG proti Německu, č. 39954/08, rozsudek velkého senátu ze dne 7. února 2012, § 78–95). V úvahu je rovněž třeba vzít další kritéria, jako např. postavení stěžovatele jako politika a vysoce postaveného státního úředníka a postavení jeho protivníka jako advokáta. Vzhledem k tomu, že vnitrostátní soudy takové vyvážení neprovedly, Soud ho musel provést sám.

Ve vztahu k advokátovi Soud uvedl, že nebyl veřejně známou osobou do doby, kdy chorvatská média informovala o trestním oznámení, přičemž popřel, že by mediím informace z trestního oznámení sdělil. Obvinění, které jeho prohlášení vyvolalo, nebylo určeno pro veřejnost. Stejně tak nelze říci, že by vědomě vstoupil do veřejného prostoru. Jeho situace je tak odlišná od situace veřejně činných osob (viz např. *mutatis mutandis* Egeland a Hanseid proti Norsku, č. 34438/04, rozsudek ze dne 16. dubna 2009, § 62).

na spravedlivý proces zaručeného článkem 6 Úmluvy (viz např. *Morice proti Francii*, č. 29369/10, rozsudek velkého senátu ze dne 23. dubna 2015, § 132–39). Útoky vysoce postavených státních úředníků na pověst advokátů s cílem je izolovat a poškodit jejich důvěryhodnost, jako tomu bylo v projednávané věci, by mohly mít vážné důsledky pro práva obviněného a právo na přístup k soudu. Advokát byl nadto vzhledem k povinnosti mlčenlivosti v nevýhodném postavení vůči stěžovateli, veřejně známé osobě těšící se velké pozornosti médií.

Ve vztahu k posouzení sankce Soud konečně konstatoval, že byt byla částka ve výši 6 660 eur vysoká, jednalo se za daných okolností o přiměřený postih. Výroky vysokých státních úředníků mají větší váhu, a tudíž způsobují větší škodu, prohlášení bylo široce přenášeno různými sdělovacími prostředky, a nejen poškozovalo pověst dotčeného, ale také mohlo mít odrazující účinek na výkon jeho pracovních povinností jako advokáta.

S ohledem na všechny výše uvedené úvahy dospěl Soud k závěru, že zásah do svobody projevu stěžovatele byl nezbytný v demokratické společnosti pro ochranu

Na rozdíl od zjištění vnitrostátních soudů bylo dle názoru Soudu napadené prohlášení metaforou a jako takové představovalo čistě hodnotový soud a nebylo možné ho prokazovat. Údajné spojení prezidenta s organizovaným zločinem je nepochybně otázkou veřejného zájmu. Stěžovatel měl právo se takovému nařčení bránit, což učinil, avšak rovněž se pokusil poškodit důvěryhodnost advokáta urážlivým prohlášením používajícím zlehčující a drzé výrazy. Nic nenasvědčuje tomu, že by stěžovatel nemohl popřít závažná obvinění, aniž by použil sporné formulace. Stěžovatel nepřispěl k diskusi o záležitostech veřejného zájmu a překročil meze přijatelné kritiky. Jelikož byl v rozhodné době prezidentem státu a jeho kritiku převzala řada sdělovacích prostředků, jeho prohlášení mohlo způsobit větší újmu pověsti advokáta.

K postavení stěžovatele Soud připomněl, že uznal, byť za jiných okolností, že obecně mají výroky vysokých státních úředníků větší váhu, např. v případě prohlášení o osobách podezřelých ze spáchání trestného činu před jejich odsouzením (porušení presumpce nevinny např. ve věci *Gutsanovi proti Bulharsku*, č. 34529/10, rozsudek ze dne 15. října 2013, § 194–98, nebo porušení práva na nezávislý a nestranný soud ve věci *Sovtransavto Holding proti Ukrajině*, č. 48553/99, rozsudek ze dne 25. července 2002, § 80). Zároveň z judikatury Soudu plyne, že svobodný výkon povolání advokáta je nezbytný pro plné uplatňování základního práva

pověsti advokáta a pro zamezení odrazujícího účinku na profesní povinnost vykonávané advokáty. K porušení článku 10 Úmluvy tedy nedošlo.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že délka občanskoprávního řízení byla nepřiměřená ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Řízení započalo v roce 2007 a skončilo v roce 2017. Soud nicméně posuzoval pouze délku řízení od března 2013 do října 2017, kdy bylo rozhodnutí ústavního soudu doručeno advokátovi stěžovatele. Ve vztahu k předchozí fázi řízení stěžovatel nevyčerpal vnitrostátní právní prostředky nápravy. Relevantní část řízení tudíž trvala čtyři roky a sedm měsíců na dvou stupních soudní soustavy. Vláda nepředložila žádné argumenty ospravedlňující délku řízení. Stěžovatel k délce řízení nepřispěl. V dané fázi řízení se nekonalo žádné veřejné jednání a průtahy jsou přičitatelné vnitrostátním orgánům, jelikož odvolacímu soudu trvalo rozhodování o odvolání stěžovatele více než tři roky a sedm měsíců.

Délka řízení tudíž nebyla přiměřená a čl. 6 odst. 1 Úmluvy byl porušen.

Vlastnictví

Rozhodnutí ze dne 2. června 2022 ve věci č. 48351/21 – *Fuksová a Pujmanová proti České republice*

Výbor páté sekce Soudu jednomyslně odmítl stížnost, v níž stěžovatelky namítaly porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, neboť daný článek nebyl vzhledem k okolnostem případu použitelný na vkladové řízení, ve kterém již nebylo v sázce vlastnické právo stěžovatelek.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

V letech 1992 až 2005 probíhalo před vnitrostátními soudy restituční řízení o žalobě na uzavření dohody o vydání nemovitostí, které dříve odkoupila od státu rodina stěžovatelek. Vnitrostátní soudy v něm rozhodly ve prospěch potomků původních vlastníků. Ti se posléze prostřednictvím žaloby o vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí úspěšně domohli i formální změny vlastnického práva. Posledně uvedené řízení trvalo na vnitrostátní úrovni více než osm let a stěžovatelky v něm vystupovaly v postavení žalovaných. Stěžovatelky následně kvůli délce řízení požadovaly poskytnutí zadostiučinění. Vnitrostátní orgány uznaly, že došlo k porušení práva stěžovatelek na projednání věci

v přiměřené lhůtě, a přiznaly jim zadostiučinění za nemajetkovou újmu.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatelky namítaly nepřiměřenou délku řízení na vnitrostátní úrovni a poskytnuté zadostiučinění považovaly za nedostatečné.

Soud odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu vydaný v rámci vkladového řízení, dle kterého vlastnické právo restituentů bylo nastoleno již na základě rozhodnutí vydaného v restitučním řízení. Jelikož se jednalo o věc pravomocně rozhodnutou, úkolem katastrálního úřadu tak bylo jen provést změnu vlastnického práva. Stěžovatelky vystupovaly ve vkladovém řízení toliko z titulu bývalých vlastníků, jejichž vlastnické právo bylo stále oficiálně uvedeno v katastru nemovitostí. Rozhodnutí vnitrostátních orgánů zde však již nemohla nic změnit na tom, že vlastnické právo pozbyly, a neměla přímé a významné dopady na právo majetkové či nemajetkové povahy, které by svědčilo stěžovatelkám (viz *Denisov proti Ukrajině*, č. 76639/11, rozsudek velkého senátu ze dne 25. září 2018, § 51).

Jelikož v projednávané věci nebyl řešen spor o občanská práva či závazky, v němž by byly dotčeny protichůdné zájmy, Soud dospěl k závěru, že článek 6

Úmluvy není použitelný na vkladové řízení, jehož délku považovaly stěžovatelky za nepřiměřenou.

Soud proto stížnost odmítl jako neslučitelnou s Úmluvou *ratione materiae*.

Rozhodnutí ze dne 19. května 2022 ve věci č. 81454/12 – *REAL, spol. s r. o. proti České republice*

Výbor páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že stížnost, v níž pronajímatelka namítala porušení svého práva na pokojné užívání majetku v důsledku rozhodnutí soudů o změně osoby nájemce bytu, je třeba odmítnout pro opožděnost, neboť byla podána až v návaznosti na řízení o náhradu škody proti státu údajně způsobenou nedobytností pohledávky na nájemném.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stížnost se týkala právní úpravy zakotvené v předchozím občanském zákoníku, který umožňoval, aby soud

na návrh nájemce nahradil projev vůle pronajímatele, pokud ten bez závažných důvodů odepřel souhlas s výměnou bytu. Stěžovatelská společnost v roce 2001 nesehlasila s dohodou o výměně bytu v domě, který vlastnila. Požadovala, aby byla s novou nájemkyní uzavřena nová smlouva, na rozdíl od té původní jen na dobu určitou. Soudy však v roce 2002 rozhodly o nahrazení souhlasu společnosti s výměnou bytu. V roce 2004 nová nájemkyně přestala platit nájemné, jelikož její manžel zemřel a zároveň přišla o zaměstnání. Soudy následně vyhověly jak návrhu stěžovatelské společnosti na přivolení k výpovědi z nájmu, tak její žalobě na zaplacení dlužného nájemného. Navazující exekuční řízení však bylo marné kvůli nemajetnosti nájemkyně. Stěžovatelská společnost posléze podala vůči státu neúspěšně žalobu na náhradu škody.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 1 K ÚMLUVĚ

Stěžovatelka namítala porušení práva na pokojné užívání majetku s argumentem, že stát zasáhl do její

smluvní svobody, aniž následně zabezpečil plnění povinností vyplývajících z nájemného vztahu.

Vláda vznesla námitku nedodržení lhůty pro podání stížnosti k Soudu. Uvedla, že stížnost směřuje ve skutečnosti proti zásahu státu, ke kterému došlo už v roce 2002, a to konkrétně proti rozhodnutím soudů v řízení, jimiž byl nahrazen souhlas stěžovatelské společnosti s výměnou bytu. Konečným vnitrostátním rozhodnutím tu bylo usnesení Ústavního soudu z roku 2005. Stížnost do Štrasburku však byla podána až v prosinci 2012. Jako konečné vnitrostátní rozhodnutí ve věci bylo přitom uvedeno usnesení Ústavního soudu z června 2012 o odmítnutí ústavní stížnosti stěžovatelky proti rozhodnutím obecných soudů v řízení o náhradě škody vůči státu.

Dle Soudu v roce 2002 nic nenasvědčovalo tomu, že by nová nájemkyně měla finanční problémy, a že by tudíž vnitrostátní soudy stěžovatelské společnosti svévolně vnutily nesolventního nájemce. Byť Soud uznal, že česká právní úprava nájemního bydlení v té době přiznávala nájemcům vyšší úroveň ochrany než pronajímatelům, zdůraznil, že tuto skutečnost lze připsat na vrub tehdejšímu ekonomickému a společenskému okolnostem spojeným s reformou bydlení při přechodu z totalitního do demokratického režimu. V této souvislosti Soud připomněl, že stát v dané oblasti požívá široký prostor pro uvážení, který umožňuje přijmout právní

úpravu za účelem dosažení větší sociální spravedlnosti v oblasti bydlení, třebaže to obnáší zásah do stávajících smluvních vztahů mezi soukromými osobami (*James a ostatní proti Spojenému království*, č. 8793/79, rozsudek ze dne 21. února 1986, § 47).

V každém případě platí, že pokud stěžovatelská společnost brojí proti zásahu do své smluvní svobody a nemožnosti uzavřít s novou nájemkyní smlouvu na dobu určitou, konečné rozhodnutí bylo v tomto směru přijato Ústavním soudem v roce 2005. Soud připustil, že obavy stěžovatelské společnosti ohledně solventnosti nové nájemkyně, které se v roce 2002 jevíly jako hypotetické a spekulativní, se skutečně zhmotnily v roce 2004, kdy tato přestala platit nájemné. Soud nicméně poukázal na to, že stěžovatelská společnost v takové situaci mohla podat a také úspěšně podala návrh na přivolení k výpovědi z nájmu i žalobu na zaplacení dlužného nájemného. Nelze tedy tvrdit, že by neměla žádný prostředek k ochraně svých práv.

Namítá-li společnost, že dlužnou sumu posléze nebylo možné po nájemkyni vymoci, je dle Soudu potřeba mít na paměti, že co se týče pravomocných rozhodnutí vydaných proti soukromým subjektům, pozitivní závazek státu spočívá v poskytnutí právního rámce, který věřitelům umožňuje vymáhat od dlužníků soudem přiznané částky (*Dachar proti Francii*, č. 42338/98, rozhodnutí ze dne 6. června 2000). Stěžovatelská společnost přitom

netvrdí, že by státní orgány odmítly vést exekuci nebo zůstaly pasivní. Dle Soudu tedy neschopnost nájemkyně splatit dluh nezakládá odpovědnost státu. Následné řízení o náhradu škody vůči státu již proto nelze považovat za účinný prostředek nápravy, jehož vyčerpání by založilo nové plynutí lhůty pro podání stížnosti k Soudu. Z uvedených důvodů Soud stížnost odmítl pro opožděnost.

Hate crime

Rozsudek ze dne 14. června 2022 ve věci č. 56070/18 – *Stoyanova proti Bulharsku*

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně rozhodl o porušení zákazu diskriminace podle článku 14 ve spojení s právem na život podle článku 2 Úmluvy v důsledku toho, že byt vnitrostátní soudy zjistily u pachatelů vraždy stěžovatelčina syna homofobní motiv, nevyvodily z toho žádné právní důsledky ve vztahu k uloženému trestu.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelčin syn byl napaden a zabit skupinou středoškoláků, kteří si jej vyhlédli v parku, protože dle nich vypadal jako homosexuál. Útočníci již v minulosti podobným způsobem vyhledávali a následně napadali osoby, které považovali za příslušníky sexuálních menšin. Označovali to za „úklid“ nebo „zkopání“. V den, kdy zemřel stěžovatelčin syn, se uvedená skupina vydala do parku hledat muže, který vypadá jako homosexuál, aby ho napadli. Jeden z útočníků nejprve udeřil

za znak kvalifikované skutkové podstaty trestného činu vraždy nebo samostatnou přitěžující okolnost a b) bulharské soudy odmítly překlenout tento nedostatek právní úpravy výkladem.

Soud poukázal na to, že ve věci *Sabalić proti Chorvatsku* (č. 50231/13, rozsudek ze dne 14. ledna 2021, § 93–98) vymezil obecné zásady vztahující se k povinnosti řádně prošetřit a potrestat násilné trestné činy motivované nesnášenlivostí pachatele vůči skutečné nebo domnělé sexuální orientaci oběti. V podrobnostech proto odkázal na odůvodnění citovaného rozsudku a pouze připomněl, že a) státní orgány mají povinnost podniknout všechny kroky, které po nich lze rozumně požadovat, aby odhalily jakékoliv diskriminační motivy násilné trestné činnosti, b) tato povinnost se vztahuje i na soudní řízení, v němž je rozhodováno o vině a trestu pachatele, a c) zanedbání povinnosti rozlišovat mezi běžnými násilnými trestnými činy a násilnými trestnými činy, které byly spáchány z diskriminačních pohnutek, se rovná ignorování jejich obzvláště destruktivního dopadu do oblasti základních práv. Pokud tedy s těmito případy není zacházeno odlišně, může to představovat porušení článku 14 Úmluvy.

stěžovatelčina syna do obličeje, čímž ho svalil na zem. Následně se k útoku přidali další dva útočníci a začali jej surově bít, kopat a škrtit. Nakonec na něj zaklekl a několik minut mu tlačili obličej do země, v důsledku čehož u něj došlo k polohovému dušení a posléze i udušení.

Dva útočníci byli obviněni z vraždy a jejich případ se dostal až před nejvyšší soud, který potvrdil rozhodnutí nižších soudů o vině a změnil je co do výroku o trestu tak, že útočníkům uložil tresty odnětí svobody výrazně pod spodní hranici trestní sazby. Ačkoliv se ztotožnil se závěry nižších soudů ohledně toho, že pohnutky útočníků lze charakterizovat jako homofobní, zároveň u obou z nich zjistil řadu polehčujících okolností, jako např. nízký věk, čistý trestní rejstřík či průtahy v daném trestním řízení.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 14 VE SPOJENÍ S ČLÁNKEM 2 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala, že ačkoli byl útok na jejího syna projevem homofobie, nebyl tak posuzován, protože a) bulharský trestní zákoník nepovažuje homofobní motiv

Ve vztahu k projednávané věci Soud předně poukázal na to, že pachatelé vraždy stěžovatelčina syna byli trestně stíháni, odsouzeni a potrestáni. Příslušné orgány navíc jasně identifikovaly homofobní motiv jejich útoku. Stěžovatelka ani nevznáší námitky proti způsobu, jakým bylo vedeno vyšetřování, nýbrž proti právní kvalifikaci vraždy jejího syna, a v návaznosti na to i proti uloženým trestům. Otázka pro Soud tedy zní, zda bulharské trestní právo a jeho použití vnitrostátními soudy v projednávané věci vedly k náležité reakci státu na skutečnost, že útok měl homofobní motiv. Soud zdůraznil, že mu nenáleží posuzovat jednotlivé aspekty trestní odpovědnosti pachatelů, hodnotit konkrétní přitěžující a polehčující okolnosti ani se vyslovovat ke spravedlivosti uložených trestů. Je nicméně povolán zkoumat, zda vnitrostátní právo, tak jak bylo v tomto případě použito, vedlo k výsledkům, které jsou v rozporu s požadavky článku 14 ve spojení s článkem 2 Úmluvy (srov. *Myumyun proti Bulharsku*, č. 67258/13, rozsudek ze dne 3. listopadu 2015, § 75).

Co se týče právní úpravy, podle bulharského trestního zákoníku nepředstavuje skutečnost, že vražda byla motivována nesnášenlivostí proti oběti na základě její

skutečné či domnělé sexuální orientace, znak kvalifikované skutkové podstaty trestného činu vraždy ani samostatnou přitěžující okolnost. Soudy nebyly s to překlenout tuto mezeru zákona ani za pomoci výkladu, neboť dospěly k závěru, že homofobní motiv vraždy nelze hodnotit jako projev chuligánství, které – na rozdíl od homofobních pohnutek – bulharský trestní zákoník považuje za znak kvalifikované skutkové podstaty trestného činu vraždy. V této souvislosti Soud poznamenal, že od vnitrostátních soudů nelze očekávat, že naplní své pozitivní závazky na poli článku 14 ve spojení s článkem 2 Úmluvy způsobem, který povede k porušení požadavků článku 7, mezi něž patří i to, že trestní právo nelze vykládat extenzivně na úkor obviněného (srov. tamtéž, § 76).

V projednávané věci sice prvostupňový i odvolací soud poukázaly na homofobní pohnutky útočnicků, avšak z odůvodnění jejich rozhodnutí není možné určit, jakou váhu této skutečnosti přikládaly při celkovém posouzení přitěžujících a polehčujících okolností. Navíc nejvyšší soud ve svém hodnocení přitěžujících a polehčujících okolností homofobní motiv vraždy vůbec nezmínil, a dokonce přistoupil k výraznému zmírnění uložených trestů. Nelze proto tvrdit, že by homofobní motiv útoku měl v tomto směru jakýkoli měřitelný dopad. Jinými slovy, byť bulharské soudy dospěly k jasnému závěru, že útok na stěžovatelčina syna byl motivován

nesnášenlivostí vůči osobám, které útočníci považovali za homosexuály, nevyvodily z uvedeného závěru žádné hmatatelné právní důsledky. Dle Soudu k tomu došlo zejména proto, že bulharské trestní právo jim k takovému postupu neposkytlo dostatečné nástroje (srov. tamtéž, § 77).

Dle Soudu tudíž stát nedostal své povinnosti zajistit, aby násilné trestné činy, jež jsou motivovány nesnášenlivostí vůči skutečné nebo domnělé sexuální orientaci oběti, nezůstaly bez náležité reakce. K porušení článku 14 ve spojení s článkem 2 Úmluvy proto došlo.

V souvislosti s tím Soud na poli článku 46 Úmluvy konstatoval, že shledané porušení je zřejmě systémové povahy, jelikož plyne buď z mezery bulharského trestního práva, nebo ze způsobu, jakým vnitrostátní soudy toto právo vykládají a uplatňují. Soudu nenáleží, aby stanovil, který z těchto dvou aspektů je potřeba změnit, aby se předešlo obdobným porušením Úmluvy v budoucnu. Bulharsko by každopádně mělo zajistit, aby násilné útoky motivované nesnášenlivostí ke skutečné či domnělé sexuální orientaci oběti měly v rámci trestního práva zvláštní postavení.

III. ODDĚLENÉ STANOVISKO

Soudci Eicke a Vehabović se ve svém odděleném stanovisku plně ztotožnili se závěrem o porušení článku 14

ve spojení s článkem 2 Úmluvy. Porušení stěžovatelčiných Úmluvou zaručených základních práv však nespatořovali pouze v nedostatečnosti vnitrostátní právní úpravy, nýbrž také v tom, že bulharské soudy nevyužily ani ty právní instrumenty a možnosti, které jim vnitrostátní právo poskytovalo, a pachatelům uložily zcela nepřiměřené tresty hluboko pod spodní hranici zákonem stanovené trestní sazby. Nejvyšší soud tím projevil jistou shovívavost k pachatelům homofobně motivované násilné trestné činnosti a přispěl k jejich pocitu beztrestnosti, čímž se dopustil dalšího samostatného porušení stěžovatelčiných Úmluvou zaručených práv.

Asistovaná sebevražda

Rozsudek ze dne 12. dubna 2022 ve věci č. 15136/20 – *Lings proti Dánsku*

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že odsouzením stěžovatele k podmíněnému trestu odnětí svobody v délce 60 dní za napomáhání a udílení rad konkrétním osobám, jak spáchat sebevraždu,

nedošlo k porušení jeho práva na svobodu projevu ve smyslu článku 10 Úmluvy.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel, lékař v důchodu a člen sdružení pro eutanázii, byl za pokus o asistovanou sebevraždu (u osoby A) a dvojí dokonání asistované sebevraždy (u osob B a C) odsouzen dle § 240 trestního zákoníku k podmíněnému trestu odnětí svobody v délce 60 dní. Stěžovatel namítal, že ve všech třech případech poskytl daným osobám pouze takové informace, které byly volně dostupné na internetu, a svým jednáním tak nenaplnil skutkovou podstatu trestního činu asistované sebevraždy dle daného ustanovení. Dle zjištění vnitrostátních soudů však stěžovatel ve dvou případech osobám přímo obstaral medikaci potřebnou k sebevraždě. S osobou C si vyměnil několik mailů v průběhu tří týdnů, ve kterých ji informoval o možných způsobech, jak spáchat sebevraždu, včetně potvrzení vhodnosti jí zvolených léků a doporučení zkombinovat je s použitím plastového pytle za připevnění gumy kolem krku.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

Stěžovatel před Soudem namítal, že jeho odsouzením k podmíněnému trestu odnětí svobody za poskytnutí informací o tom, jak spáchat sebevraždu, došlo k porušení jeho práva na svobodu projevu ve smyslu článku 10 Úmluvy.

a) Shrnutí relevantních zásad vyplývajících z judikatury Soudu

Soud v úvodu odkázal na relevantní zásady vyplývající z jeho judikatury ve vztahu k právu na svobodu projevu dle článku 10 Úmluvy shrnuté ve věci [Perinçek proti Švýcarsku](#) (č. 27510/08, rozsudek velkého senátu ze dne 15. října 2015, § 131–136, 146–151 a 196–197). Připomněl, že v souladu se zásadou subsidiarity mají smluvní strany primární odpovědnost za dodržování práv a svobod chráněných Úmluvou a požívají při tom určitý prostor pro uvážení. Široký prostor pro uvážení státům náleží v otázkách morálky, zejména těch týkajících se obdobně jako v projednávané věci přesvědčení o povaze lidského života ([Open Door and Dublin Well Women proti Irsku](#), č. 14234/88 a 14235/88, rozsudek ze dne 29. října 1992, § 68). Na prostor pro uvážení má rovněž dopad kvalita parlamentního a soudního přezkumu nezbytnosti přijetí obecného opatření, jakým je v projednávané věci kriminalizace asistované sebevraž-

dy ([Animal Defenders International proti Spojenému království](#), č. 48876/08, rozsudek velkého senátu ze dne 22. dubna 2013, § 108). Roli hraje i existence či neexistence společného základu vnitrostátních právních řádů smluvních států ([Parrillo proti Itálii](#), č. 46470/11, rozsudek velkého senátu ze dne 27. srpna 2015, § 176–179).

b) Použití těchto zásad na skutkové okolnosti projednávané věci

V projednávané věci nebylo sporu o tom, že odsouzení stěžovatele představovalo zásah stanovený zákonem, který sledoval legitimní cíl ochrany zdraví, morálky a práv jiných. Ve dvou případech byl stěžovatel nicméně odsouzen nejen za poskytování rad vedoucích k sebevraždě, ale i za samotné obstarání medikace. Ve vztahu k těmto skutkům měl Soud pochybnosti, zda se skutečně jedná o zásah do práva na svobodu projevu stěžovatele. Rozhodl se nicméně vycházet z předpokladu, že tomu tak je, a přesunul se k posouzení hlavní otázky, a sice zda bylo odsouzení stěžovatele dle § 240 trestního zákoníku „nezbytné v demokratické společnosti“ ([Perinçek proti Švýcarsku](#), cit. výše, § 226).

Soud připomněl, že z článku 2 Úmluvy plyne povinnost veřejných orgánů chránit jednotlivce před tím, aby si vzal život, pokud toto rozhodnutí nebylo učiněno svobodně a s plným vědomím všech souvislostí ([Haas proti](#)

[Švýcarsku](#), č. 31322/07, rozsudek ze dne 20. ledna 2011, § 54). Právo osoby rozhodnout o tom, kdy a jakým způsobem skončí její život – za předpokladu, že je tato osoba způsobilá svobodně vůle a jednání v souladu s ní –, je jedním z aspektů práva na respektování soukromého života podle článku 8 Úmluvy ([Koch proti Německu](#), č. 497/09, rozsudek ze dne 19. července 2012, § 51–52). Z judikatury Soudu nicméně nelze vyvodit, že Úmluva zaručuje právo na asistovanou sebevraždu, a to ani ve formě poskytování informací o sebevraždě nebo pomoci k ní, které by přesahovalo poskytování obecných informací (srov. [Pretty proti Spojenému království](#), č. 2346/02, rozsudek ze dne 29. dubna 2002, § 40). Jelikož stěžovatel nebyl odsouzen za poskytování obecných informací o sebevraždě, které zveřejňoval na internetu, ale byl stíhán za aktivní asistenci k sebevraždě, nejednalo se v daném případě o zásah do práva stěžovatele šířit informace, které dle Úmluvy mají ostatní právo přijímat.

Ve světle okolností projednávané věci Soud dále uvedl, že není důvod zpochybňovat závěry vnitrostátních soudů. Co se týče jednání vůči osobám A a B, nejvyšší

soud jednomyslně shledal, že stěžovatel jim nejen poskytnul rady, ale obstaral i potřebnou medikaci s vědomím, že je určena k sebevraždě. Takové jednání jasně spadalo pod ustanovení § 240 trestního zákoníku a nepoživá ochrany článku 10 Úmluvy. Ve vztahu k osobě C nejvyšší soud většinou hlasů shledal, že svým jednáním stěžovatel rovněž naplnil skutkovou podstatu trestného činu dle § 240 trestního zákoníku. Osobě C napomohl k sebevraždě specifickým a významným způsobem a odpovědnosti se nezbavil tím, že jeho rady byly založeny na volně dostupných informacích. Konkrétní rada totiž mohla přimět osobu C k sebevraždě ve větší míře než obecný návod na internetu. Nejvyšší soud rovněž konstatoval, že odsouzením stěžovatele k podmíněnému trestu v délce 60 dní nedojde k porušení článku 10 Úmluvy.

Soud přihlédl k tomu, že vnitrostátní soudy považovaly za přitěžující okolnost, že stěžovatel uvedené činy páchal systematicky, přitom k poslednímu z nich mělo dojít již v době, kdy byl policií obviněn za porušení § 240 trestního zákoníku. Za polehčující okolnost bylo považováno, že stěžovateli je 78 let. S přihlédnutím k emailové

výměně mezi stěžovatelem a osobou C Soud konstatoval, že důvody, o které nejvyšší soud opřel své závěry, že stěžovatelovo jednání spadá pod ustanovení § 240 trestního zákoníku, byly relevantní a dostatečné. Zároveň podotkl, že nejvyšší soud se ve svém odůvodnění důkladně zabýval možným porušením Úmluvy, a to i ve světle rozsudku Soudu ve věci *Open Door and Dublin Well Women proti Irsku* (cit. výše) týkajícího se poskytování informací o možnostech interrupce v zahraničí, od které se ale projednávaný případ významně lišil. Stěžovatel totiž mohl na internetu legálně zveřejnit návod k sebevraždě a mohl k ní v obecné rovině nabádat za předpokladu, že jeho rady nebyly nasměřovány vůči konkrétním lidem. Jeho obvinění se týkalo poskytnutí pomoci třem konkrétním osobám. Omezením jeho svobody slova dle § 240 trestního zákoníku byla sledována ochrana zdraví, morálky a práv jiných osob.

Celkově se tak Soud přiklonil k tomu, že se v projednávané věci uplatní široký prostor pro uvážení, a to ve světle kvality vnitrostátního soudního přezkumu, absence shody mezi smluvními státy Rady Evropy v otázce trestnosti asistované sebevraždy a skutečnosti, že se jedná o otázku morální povahy. Za takových okolností shledal, že podmíněný trest odnětí svobody v délce 60 dní byl nezbytný v demokratické společnosti a přiměřený sledovanému cíli, kdy vnitrostátní orgány jednaly v rámci svého prostoru pro uvážení a zohlednily kritéria

záznam na kameru, aby nemohl stěžovatel následně tvrdit, že byl vystaven špatnému zacházení. Stěžovatel kladl během odběrů pasivní odpor. Bezprostředně poté nebyla na stěžovateli patrná žádná zranění. Posléze si stěžoval na bolesti v oblasti krku, kolene, kotníku a zápěstí. Dle lékařské zprávy, sepsané přivolaným lékařem a podepsané stěžovatelem, měl na těle pár modřin, které byly nafoceny. Jeho hospitalizace nutná nebyla. Stěžovatel následně podal proti souhlasu státního zástupce, zacházení ze strany policie a provedení odběrů nelékařským personálem ústavní stížnost. Ústavní soud ji však odmítl mimo jiné z důvodu, že stěžovatel dříve nevyužil jiné prostředky nápravy, které mu právní řád nabízel.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKŮ 3, 8 A 13 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že ze strany policie došlo k nepřiměřenému použití síly k překonání odporu, že odběry biologického materiálu nebyly nezbytné, resp. měly být provedeny lékařem, nikoliv policejním vyšetřovatelem,

stanovená v judikatuře Soudu. K porušení článku 10 Úmluvy proto nedošlo.

Odběr biologického materiálu

Rozhodnutí ze dne 5. dubna 2022 ve věci č. 58169/13 – *Maslák proti České republice*

Senát páté sekce Soudu jednomyslně odmítl stížnost, v níž stěžovatel brojil proti nedobrovolnému odběru biologického materiálu za použití síly ze strany policie pro účely trestního řízení, a to zčásti pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy a zčásti pro zjevnou neopodstatněnost.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel byl v roce 2012 zadržen policií v rámci vyšetřování závažné trestné činnosti násilné povahy. Policie jej požádala, aby pro účely trestního řízení dobrovolně umožnil provedení bukalních stěrů, sejmutí pachového vzorku a otisků prstů. Jelikož stěžovatel odmítl, policie si vyžádala souhlas státního zástupce k použití síly pro potřeby překonání odporu. Vzhledem k tělesné konstituci stěžovatele a jeho násilné kriminální minulosti mafiánského typu provedlo zákrok šest policistů v kuklách. O průběhu vyšetřovacího úkonu byl pořízen

a že neměl k dispozici účinný vnitrostátní prostředek nápravy.

Soud shledal, že v dané věci vnitrostátní orgány postupovaly v souladu s § 114 trestního řádu. Jelikož očekávaly odpor ze strany stěžovatele, aby předešly podezření ze svévolného či nezákonného použití síly, byl u odběrů po celou dobu přítomen státní zástupce a pořízen videozáznam. Dále Soud uvedl, že odmítnutím ústavní stížnosti a odkázáním stěžovatele na podání trestního oznámení Ústavní soud nevytvořil překážku bránící vyšetřování údajného špatného zacházení, ani nejednal způsobem neslučitelným s povinností státu prošetřit stížnost na špatné zacházení. Soud se proto zaměřil na posouzení, zda vnitrostátní prostředky nápravy, na něž poukázal Ústavní soud, bylo možné považovat za účinné ve smyslu čl. 35 odst. 1 Úmluvy.

Předně Soud připomněl možnost podání trestního oznámení proti policistům, což je prostředek, který již v minulosti uznal za odpovídající v případech špatného zacházení (viz *Bureš proti České republice*, č. 37679/08, rozsudek ze dne 18. října 2012, § 82). Takovým oznámením by se zabývala Generální inspekce bezpečnostních

sborů, která má povinnost prověřovat, zda došlo ke spáchání trestného činu ze strany policejních příslušníků. Dále stěžovatel mohl podat žádost dle § 157a trestního řádu, podle něhož osoba, proti které se vede trestní řízení, má právo kdykoli v průběhu přípravného řízení žádat státního zástupce, aby byly odstraněny závady v postupu policejního orgánu. Je-li žádost podána, státní zástupce je v souladu s judikaturou Ústavního soudu povinen prověřit postup policie. Za tímto účelem je mimo jiné oprávněn provádět prověrky u policejního orgánu či nahlížet do úředních záznamů o procesních úkonech. Osoba, která žádost podala, musí být následně vyrozuměna o výsledku prověřování včetně uložených opatření k nápravě, prohlášení úkonu za nezákonný či odmítnutí provedených důkazů. Pokud by se způsobem vyřízení žádosti nebyla osoba spokojena, může se obrátit na nadřízené státní zastupitelství, které může udělit pokyny, jež jsou pro nižší státní zastupitelství závazné. Konečně měl Soud za to, že stěžovatel mohl ve vztahu k postupu policie uplatnit u Ministerstva vnitra i nárok na náhradu utrpěné újmy podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

Stěžovatel neprokázal, že by dané prostředky nemohly vést k řádnému přezkoumání postupu policie a ke zjednaní nápravy. Zároveň Soud neshledal žádné mimořádné

okolnosti, které by stěžovatele zbavily povinnosti tyto vnitrostátní prostředky nápravy vyčerpat. Ústavní soud ostatně stěžovatele výslovně odkázal na svou dřívější judikaturu, dle které mají osoby v obdobném postavení před podáním ústavní stížnosti vyčerpat alespoň žádost dle § 157a trestního řádu (srov. [Maslák a Michálková proti České republice](#), č. 52028/13, rozsudek ze dne 14. ledna 2016, § 96). Konečně Soud připomněl, že existence pouhých pochybností stran vyhlídek na úspěch konkrétního prostředku nápravy, nepředstavuje pádný důvod zprošťující stěžovatele povinnosti takový prostředek nápravy náležitě vyčerpat [viz např. [Selahattin Demirtaş proti Turecku](#) (č. 2), č. 14305/17, rozsudek velkého senátu ze dne 22. prosince 2000, § 206]. Současně účinnost prostředku nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy není odvislá od jistoty příznivého výsledku řízení (viz např. [Mugemangango proti Belgii](#), č. 310/15, rozsudek velkého senátu ze dne 10. července 2020, § 131).

Soud tak ve vztahu k článkům 3 a 8 Úmluvy stížnost odmítl pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy ve smyslu čl. 35 odst. 1 Úmluvy a ve vztahu k namítané absenci účinných opravných prostředků na vnitrostátní úrovni dle článku 13 Úmluvy ji odmítl pro zjevnou neopodstatněnost na základě čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy.

Ochrana osobních údajů

Rozsudek ze dne 28. června 2022 ve věci č. 36584/17 – M. D. a ostatní proti Španělsku

Senát třetí sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení práva stěžovatelů, soudců, na respektování jejich soukromého života dle článku 8 Úmluvy tím, že policie bez zákonné opory vypracovala zprávu obsahující jejich osobní údaje, třebaže nebyli v souvislosti s veřejně vyjádřenými názory na právo katalánského lidu rozhodnout o své nezávislosti na Španělsku podezírání ze spáchání trestného činu. Stát nadto nezajistil účinné vyšetření úniku informací o stěžovatelích z policejní evidence do sdělovacích prostředků, kde byli posléze pranýřováni jako separatisté. Za zjevně neopodstatněnou Soud prohlásil námitku stěžovatelů, že došlo k porušení jejich svobody projevu dle článku 10 Úmluvy tím, že proti nim bylo kvůli vyjádření podpory nezávislosti Katalánska vedeno kárné řízení, byť skončilo zastavením.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelé, skupina dvaceti soudců, podepsali v únoru 2014 manifest, v němž vyjádřili názor, že katalánský lid má právo rozhodnout o své nezávislosti. Policie vypracovala pro policejního prezidenta zprávu o této události obsahující osobní údaje, fotografie a u některých stěžovatelů také jejich politické názory. Některé informace pocházely z databáze občanských průkazů. V březnu téhož roku vyšel v tisku nactiutrhačný článek o stěžovatelích, kteří byli označeni za separatisty. Podle stěžovatelů musely být jejich osobní údaje a fotografie obsažené v článku převzaty z interních databází policejních složek. Stěžovatelé podali trestní oznámení a souběžně se domáhali náhrady škody. Trestní stíhání však vyšetřující soudce zastavil, neboť se nepodařilo prokázat, že by trestný čin spáchala konkrétní osoba. Stěžovatelé podali také podnět k úřadu pro ochranu osobních údajů, a to jak k prověření postupu ministerstva vnitra, tak samotných novin. Úřad porušení zákona neshledal, avšak věc mu byla vrácena k provedení nového šetření, které v době rozhodování o stížnosti stále probíhalo.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali porušení práva na respektování soukromého a rodinného života dle článku 8 Úmluvy tím, že o každém z nich policie sestavila bez legitimních důvodů zprávu zahrnující údaje a fotografie z policejní evidence, a současně i tím, že obsah zprávy unikl do médií a posléze i na veřejnost.

a) Obecné zásady

Soud zopakoval, že ačkoliv primárním účelem článku 8 je bránit zasahování orgánů veřejné moci, včetně policie, do soukromého nebo rodinného života jednotlivců, vyplývá z něj i pozitivní povinnost státu aktivně chránit jednotlivce před svévolným zasahováním úřadů do jeho soukromí (*Craxi proti Itálii (č. 2)*, č. 25337/94, rozsudek ze dne 17. července 2003, § 73 a 74). Při určování, zda se osobní údaje týkají určitých aspektů soukromého života, musí Soud zohlednit konkrétní kontext, ve kterém byly zaznamenány a uchovány, povahu těchto záznamů, způsob jejich používání a zpracovávání, jakož i informace o dotčených jedincích, které z nich lze zjistit (*S. a Marper proti Spojenému království*, č. 30562/04 a 30566/04, rozsudek velkého senátu ze dne 4. prosince 2008, § 67). Pouhá skutečnost, že stát uchovává údaje o soukromém životě jednotlivce bez ohledu na způsob jejich následného použití, představuje zásah ve smyslu

článku 8 Úmluvy (*Leander proti Švédsku*, č. 9248/81, rozsudek ze dne 26. března 1987, § 48). Použití takových údajů musí být omezeno na účel, pro který byly shromážděny (*S. a Marper proti Spojenému království*, cit. výše, § 103). Údaje odhalující politické názory patří mezi zvláště citlivou kategorii osobních údajů podléhající zvýšené úrovni ochrany (*Catt proti Spojenému království*, č. 43514/15, rozsudek ze dne 24. ledna 2019, § 112).

Soud dále připomněl, že u závažných zásahů do soukromého života mohou pozitivní závazky vyplývající z článku 8 Úmluvy vyžadovat, aby orgány poskytl ochranu fyzické a morální integrity jednotlivce i skrze účinné trestní vyšetřování (*Khadija Ismayilova proti Ázerbájdžánu*, č. 65286/13 a 57270/14, rozsudek ze dne 10. ledna 2019, § 115). K tomu, aby bylo vyšetřování účinné, musí být s to objasnit relevantní skutkové okolnosti případu a identifikovat a případně i potrestat odpovědné osoby (*Alković proti Černé Hoře*, č. 66895/10, rozsudek ze dne 5. prosince 2017, § 65). Má-li Soud určit, zda bylo vyšetřování neúčinné, používá k tomu test „podstatných nedostatků“, jehož smyslem je zjistit, zda nedostatky ve vyšetřování byly natolik závažné, že mohly vést k porušení pozitivních povinností státu podle článku 8 Úmluvy (*Söderman proti Švédsku*, č. 5786/08, rozsudek velkého senátu ze dne 12. listopadu 2013, § 90).

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

Dle Soudu policie neměla žádné oprávnění plynoucí z vnitrostátní právní úpravy pro sepsání zprávy o soudcích, ledaže by byli podezříváni ze spáchání trestného činu. Policejní zpráva přesto obsahovala osobní údaje, včetně jména a místa bydliště, fotografie a další informace (částečně získané z databáze průkazů totožnosti) a v některých případech i politické názory. Orgány veřejné moci použily osobní údaje k jinému účelu, než pro který byly shromažďovány. Tato skutečnost sama o sobě postačovala Soudu k závěru, že došlo k nezákonnému zásahu do práva stěžovatelů na ochranu soukromého života, a tudíž i k porušení článku 8 Úmluvy.

Co se týče tvrzeného úniku údajů do médií a jejich uveřejnění v tisku, Soud považoval za nesporné, že fotografie stěžovatelů, které byly zveřejněny v novinách, pocházely z policejní databáze, ke které měly přístup pouze úřady. I když způsob, jakým unikly, nebyl v rámci vnitrostátního vyšetřování spolehlivě objasněn, těžko lze nalézt jiné vysvětlení, než že úřady únik informací samy umožnily. Tím by mohla být založena odpovědnost státu. V každém případě však platí, že když už

k protiprávnímu zpřístupnění osobních údajů došlo, stát měl povinnost provést účinné vyšetřování, aby zjednal alespoň částečnou nápravu (*Craxi proti Itálii*, cit. výše, § 74). V projednávané věci nejprve soudce zastavil trestní stíhání s odůvodněním, že nelze zjistit pachatele. Po zásahu odvolacího orgánu bylo řízení znovu otevřeno. Ale i obnovené řízení, v němž vypovědělo několik svědků, skončilo se stejným závěrem, který odvolací orgán potvrdil. Soud měl však za to, že vzhledem k okolnostem bylo nezbytné vyslechnout policejního prezidenta, který byl přímým adresátem předmětné zprávy a odpovídal za podřízené osoby, které vstoupily do databáze občanských průkazů a shromáždily údaje a fotografie stěžovatelů. Právě jeho svědectví mohlo dle Soudu napomoci zjištění totožnosti osob, které mohly spáchat trestný čin. Soud proto nebyl přesvědčen, že stát provedl účinné vyšetřování, a tudíž konstatoval, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

Stěžovatelé dále namítali porušení svobody projevu dle článku 10 Úmluvy, neboť proti nim bylo vedeno kárné řízení kvůli vyjádření svého politického názoru.

a) Obecné zásady

Zásah do práva na svobodu projevu může spočívat v široké škále opatření (*Wille proti Lichtenštejnsku*, č. 28396/95, rozsudek velkého senátu ze dne 22. prosince 2004, § 43). V případě kárného postihu Soud při zjišťování, zda namítané opatření představovalo zásah do svobody projevu, musí nejprve určit rozsah daného opatření tak, že jej posuzuje ve světle skutkového stavu věci a příslušných právních předpisů (*Baka proti Maďarsku*, č. 20261/12, rozsudek velkého senátu ze dne 23. června 2016, § 140). Ničím nepodložená tvrzení, že opatření mělo odrazující účinky na výkon svobody projevu, nepostačují k závěru o porušení článku 10 Úmluvy (*Schweizerische Radio- und Fernsehgesellschaft a ostatní proti Švýcarsku*, č. 68995/13, rozhodnutí ze dne 12. listopadu 2019, § 72).

b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

Soud nesouhlasil s tím, že stěžovatelé čelili kvůli vyjádření svého názoru represím ze strany úřadů. Je sice pravda, že proti nim bylo zahájeno kárné řízení, k tomu však došlo na základě podnětu odborové organizace, nikoli z moci úřední. Za ještě důležitější okolnost Soud považoval, že kárné řízení bylo zastaveno se závěrem, že stěžovatelé podepsali manifest při výkonu svého práva na svobodu projevu, za což je nelze trestat. Stěžovatelům nebylo ani bráněno, aby pokračovali ve

výkonu soudcovského povolání. V pouhé skutečnosti, že kárné řízení po nějakou dobu probíhalo, ač bylo skončeno bez uložení jakékoliv sankce, nelze spatřit odrazující účinek pro výkon svobody projevu (*Kudeshkina proti Rusku*, č. 29492/05, rozsudek ze dne 26. února 2009, § 99–100). Tuto námitku stěžovatelů proto Soud prohlásil za zjevně neopodstatněnou.

Odbory

Rozsudek ze dne 5. května 2022 ve věci č. 31163/13 – *Vlahov proti Chorvatsku*

Senát první sekce Soudu jednomyslně rozhodl o porušení článku 11 Úmluvy v důsledku toho, že stěžovatel jakožto zástupce odborové organizace byl v trestním řízení odsouzen za odmítnutí přijmout nové členy do této organizace, aniž by byla rozhodnutí vnitrostátních soudů dostatečně odůvodněna a aniž by byl prokázán vznik újmy u daných osob či diskriminačního záměru na straně stěžovatele.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel vystupoval v pozici zástupce místní pobočky chorvatské odborové organizace celníků ve městě Šibenik. Tato organizace byla nezávislá na státu, členství v ní bylo dobrovolné a vedle ní působila ve stejném městě i další odborová organizace celníků. V období od ledna

do února 2007 stěžovatel zamítl žádost o členství celkem patnácti zaměstnanců celního úřadu v Šibeniku. Odůvodnil to tím, že se s dalšími členy organizace domluvili, že prozatím nebudou rozšiřovat její členskou základnu. Rovněž uvedl, že chtěl zabránit tomu, aby si jejich zaměstnavatel dosadil do odborů ‚své lidi‘, a tím v nich změnil mocenské poměry; v rozhodné době měla pobočka v Šibeniku zhruba 30 členů. Ředitel odborové organizace nicméně rozhodl o přijetí všech patnácti zaměstnanců do dané pobočky. Následně bylo svoláno mimořádné shromáždění této pobočky, na kterém byl stěžovatel odvolán z funkce. Poté proti němu pobočka podala trestní oznámení pro podezření ze spáchání trestného činu bránění občanům ve vstupu do odborových organizací. V navazujícím soudním řízení byl stěžovatel shledán vinným tímto trestným činem a odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody na čtyři měsíce. V řízení před soudem prvního stupně stěžovatel požádal o výslech tří jím navržených svědků, kteří dle něj mohli osvětlit, proč zmíněných patnáct osob žádalo o členství v organizaci. Soud prvního stupně ovšem této žádosti nevyhověl a odvolací soud označil jeho postup za oprávněný.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 11 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že jeho trestní odsouzení za nevyhovění žádosti přijmout nové členy do odborové organizace vedlo k porušení jeho sdružovací svobody dle článku 11 Úmluvy.

Soud na úvod připomněl, že stěžovatel byl v rozhodné době řádně ustanoveným zástupcem odborové organizace a vzhledem k tomu, že článek 11 chrání právo těchto organizací rozhodovat o svém členství (*Associated Society of Locomotive Engineers and Firemen (ASLEF) proti Spojenému království*, č. 11002/05, rozsudek ze dne 27. února 2007, § 39), stěžovatelovo trestní odsouzení lze považovat za zásah do práva chráněného tímto ustanovením Úmluvy. Soud dále uvedl, že zásah měl základ v trestním zákoníku a došlo k němu za účelem ochrany práv a svobod druhých, konkrétně sdružovací svobody oněch patnácti uchazečů o členství. Následně se Soud zabýval posouzením nezbytnosti zásahu v demokratické společnosti.

Soud připomněl, že článek 11 Úmluvy nelze vykládat v tom smyslu, že zakotvuje obecné právo vstoupit do jakékoliv odborové organizace dle vlastní volby bez ohledu na právo dané organizace rozhodnout o členství v ní dle svých pravidel (tamtéž). To by totiž v konečném důsledku mohlo vést k narušení samotné podstaty sdružovací svobody (*Young, James a Webster proti Spojenému království*, č. 7601/76 a 7806/77, rozsudek ze dne 13. srpna 1981, § 52). Stát nicméně musí chránit jednotlivce před zneužitím dominantní pozice ze strany odborové organizace, k němuž může dojít např. tehdy, když tato organizace postupuje v rozporu se svými interními pravidly, svévolně či diskriminačně nebo pokud má její jednání na danou osobu zvláště tíživý dopad (srov. *Danilenkov a ostatní proti Rusku*, č. 67336/01, rozsudek ze dne 30. července 2009, § 124).

V projednávané věci Soud přihlédl ke skutečnosti, že příslušná odborová organizace funguje jako nezávislý a autonomní útvar, který nemá žádné veřejné pravomoci, není financován z veřejných zdrojů a členství v něm je zcela dobrovolné. Navíc se nejedná o jedinou odborovou organizaci zastupující celníky v daném městě. Dle Soudu se tudíž nezdá, že by oněch patnáct uchazečů utrpělo či mohlo utrpět v důsledku nepřijetí do této organizace jakoukoliv konkrétní újmy co do jejich živobytí či pracovních podmínek. Vzhledem k tomu, že mohli vstoupit do jiné odborové organizace nebo si založit

vlastní, případně prosazovat svá zaměstnanecká práva soudním řízením, nelze tvrdit, že byli ohroženi či nechráněni před případným škodlivým jednáním ze strany zaměstnavatele (srov. *Associated Society of Locomotive Engineers and Firemen (ASLEF) proti Spojenému království*, cit. výše, § 50). Nic také nenásvědčovalo tomu, že by se jejich nepřijetím stěžovatel dopustil diskriminačního zacházení.

Zbývalo tedy zodpovědět otázku, zda stěžovatel nepostupoval zneužívajícím a svévolným způsobem v rozporu s pravidly odborové organizace. Soud uvedl, že nebylo prokázáno, že by stěžovatel nejednal v zájmu odborové organizace nebo jejích členů, kteří ostatně ani nevyužili svého práva podat na stěžovatele žalobu poté, co je informoval o tom, že odmítl přijmout nové členy. Mimo to existovaly další možnosti, jak se uchazeči přeci jen do odborové organizace mohli dostat. Dle stěžovatele jeho cílem nebylo jejich vstup vyloučit, ale pouze oddálit rozhodnutí o jejich přijetí do konání řádného výročního shromáždění organizace. Nebyl vznesen argument, že by stěžovatel měl pravomoc rozhodovat o přijetí nových členů jménem řádného shromáždění. Soud upozornil, že vnitrostátní soudy se k těmto úvahám nijak nevyjádřily a nezabývaly se ani analýzou vnitřních předpisů odborové organizace. Kromě toho Soud rovněž přihlédl k faktu, že soudy zamítly stěžovatelovu žádost o doplnění dokazování,

které však podle všeho mohlo osvětlit okolnosti případu. Soudy přitom pouze konstatovaly, že tato žádost je irelevantní, což za dané situace nelze považovat za řádně odůvodněné rozhodnutí (*Kuvejdar proti Turecku*, č. 12047/05, rozsudek ze dne 19. prosince 2017, § 44).

Závěrem Soud shrnul, že vzhledem k nedostatečnému odůvodnění rozhodnutí vnitrostátních soudů, absenci konkrétní újmy uchazečů a neexistenci diskriminačního motivu na straně stěžovatele není možné namítaný zásah považovat za nezbytný v demokratické společnosti. K porušení článku 11 Úmluvy tudíž došlo.

Kárné řízení proti exekutorům

Rozsudek ze dne 23. června 2022 ve věci č. 19750/13 – Grosam proti České republice

Senát první sekce Soudu rozhodl čtyřmi hlasy proti třem, že se stěžovateli, soudnímu exekutorovi, nedostalo projednání nezávislým a nestranným soudem ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, když o jeho kárném provinění rozhodoval zvláštní senát Nejvyššího správního soudu složený kromě dvou soudců z povolání ze čtyř přísedících, kteří jsou ustanovováni netransparentním způsobem a bez dostatečných záruk proti vnějším tlakům. Tento nedostatek nemohl zhojit ani přezkum rozhodnutí Ústavním soudem, jenž není soudem s úplnou přezkumnou pravomocí, neboť posuzuje jen otázky ústavnosti.

350 000 Kč (12 650 eur). Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal, že na něho bylo v rozporu se zásadou presumpce nevinu přeneseno důkazní břemeno, aby prokázal svou nevinu, a že mu právní úprava v rozporu s článkem 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě neumožňuje podat proti rozhodnutí v trestní věci odvolání. Ústavní soud stěžovateli nevyhověl. Odkázal zejména na svůj dřívější náleží pléna sp. zn. Pl. ÚS 33/09, v němž neshledal, že by nemožnost odvolání proti rozhodnutí kárného senátu byla protiústavní.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 ÚMLUVY

a) K přijatelnosti

Vláda poukázala na několik důvodů, proč by měla být stížnost prohlášena za nepřijatelnou.

1. Vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy

Vláda předně podotkla, že stěžovatel před vnitrostátními soudy nikdy co do podstaty netvrdil, že došlo

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel, soudní exekutor, byl kárně stíhán na základě návrhu ministryně spravedlnosti. Kárného provinění se měl dopustit tím, že vyhovil zápis s přímým svolením k vykonatelnosti, jehož podstatou bylo uznání dluhu, ač za dlužníka vystupovala osoba, která k tomuto jednání nebyla podle obchodního rejstříku ani stanov společnosti oprávněna. Kárnou žalobu projednával kárný senát Nejvyššího správního soudu složený ze soudce tohoto soudu coby předsedy, soudce Nejvyššího soudu a čtyř přísedících: dvou soudních exekutorů, advokáta a jedné osoby vykonávající jiné právní povolání. Stěžovatel byl po celou dobu řízení zastoupen advokátem. V řízení tvrdil, že mu byl předložen k nahlédnutí dokument dokládající jednatelské oprávnění osoby vystupující za dlužnou společnost, ten však nedoložil. Zastával přitom názor, že kárné řízení má trestněprávní povahu, protože v něm podpůrně platí ustanovení trestního řádu, a coby kárně obviněný proto není povinen dokazovat svou nevinu. Kárný soud shledal stěžovatel vinným a uložil mu pokutu ve výši

k porušení jeho práva na spravedlivý proces v důsledku složení kárného soudu nebo netransparentnosti a způsobu ustanovování jeho přísedících členů. Řádně tak nevyčerpал vnitrostátní prostředky nápravy. Stěžovatel navíc tyto argumenty neuvedl ani ve stížnosti k Soudu, který se danými otázkami rozhodl zabývat z vlastní iniciativy. Většina senátu byla jiného názoru. Před Ústavním soudem stěžovatel s odkazem na článek 2 Protokolu č. 7 kritizoval, že zákon neumožňuje podat odvolání proti rozhodnutí kárného soudu a že jej nelze s ohledem na jeho složení považovat za „nejvyšší soud“ ve smyslu druhého odstavce citovaného ustanovení, jež stanoví výjimku z práva na odvolání v trestních věcech, rozhodoval-li v první instanci „nejvyšší soud“. Pouhá skutečnost, že stěžovatel své námitky opřel o článek 2 Protokolu č. 7, neznamená, že nebyly před vnitrostátním soudem vzneseny. Podstatné je, že zazněly, takže se jimi mohl Ústavní soud zabývat. Stěžovatel tedy vnitrostátní prostředky nápravy řádně vyčerpал. Také pokud jde o stížnost k Soudu, postačuje, že rozhodné skutečnosti stěžovatel vylíčil, což Soudu umožňuje, aby jeho právní kvalifikace vytýkaných vad

řízení překvalifikoval a posoudil pod úhlem čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Námitku vlády ohledně nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy tudíž Soud zamítl.

2. Dodržení lhůty šesti měsíců

Vůči týmž námitkám dále vláda vznesla námitku, že byly před Soudem uplatněny opožděně. Ústavní stížnost za daných okolností – zejména ve světle citovaného nálezu pléna Ústavního soudu – neskýtala přiměřené vyhlídky na úspěch, nebyla účinným prostředkem nápravy, a proto ji stěžovatel neměl čerpat. Stížnost proto měla být podána ve lhůtě šesti měsíců od doručení rozhodnutí kárného soudu. Soud souhlasil potud, že ústavní stížnost měla s ohledem na ustálenou judikaturu Ústavního soudu jen zanedbatelnou šanci uspět. Zvolený procesní postup však nelze klást stěžovateli k tíži, neboť mohl doufat ve změnu rozhodovací praxe. Dílčími aspekty, na které upozornil, se navíc Ústavní soud dosud nezabýval. Soud proto zamítl i námitku vlády ohledně nedodržení šestiměsíční lhůty.

3. K použitelnosti článku 6 Úmluvy

Vláda dále oponovala, že na předmětné řízení není použitelný článek 6 Úmluvy v jeho občanskoprávní ani trestněprávní složce.

Soud jí dal za pravdu v tom, že posuzované řízení není podle daného ustanovení trestní povahy. Připomněl, že

z jeho ustálené judikatury vyplývají tři tzv. ‚Engelova kritéria‘, jimiž se určuje, zda stěžovatel v řízení čelil ‚trestnímu obvinění‘ v autonomním významu, který tomuto slovnímu spojení čl. 6 odst. 1 Úmluvy připisuje. Prvním kritériem je právní kvalifikace deliktu ve vnitrostátním právu, druhým je samotná povaha deliktu a třetím druh a stupeň závažnosti sankce, která dotčené osobě hrozila. Kárné provinění, z něhož byl stěžovatel uznán vinným, se řadí podle českého právního řádu mezi kárné delikty, nikoli trestné činy. Kárné řízení zahajuje kárný žalobce (v tomto případě ministryně spravedlnosti) a vede se před kárným soudem, jímž je Nejvyšší správní soud. Do řízení nejsou zapojeny policejní složky, státní zastupitelství ani trestní soudy. Přiměřené použití trestního řádu nepostačuje pro změnu kvalifikace tohoto řízení jako řízení kárného. O tom, že jde o delikt svou povahou netrestní, svědčí jednak to, že se ho nemůže dopustit každý, ale jen úzká skupina osob se zvláštním postavením (tj. soudní exekutoři), jednak sledovaný účel, kterým je ochrana profesní etiky, důstojnosti a udržování důvěry veřejnosti v řádný výkon exekuční činnosti. Konečně pokud jde o sankce, které stěžovateli hrozily (napomenutí, písemné napomenutí, pokuta až do výše stonásobku minimální měsíční mzdy a odvolání z exekutorského úřadu), jde kromě pokuty o typické kárné postihy. Výše hrozící pokuty, třebaže obsahuje i represivní prvek, není sama o sobě určující (srov. [Müller-Hartburg proti Rakousku](#), č. 47195/06,

rozsudek ze dne 19. února 2013, § 47). Za podstatné Soud považoval, že na rozdíl od pokut ukládaných v trestním řízení stěžovateli nehrozila přeměna pokuty na trest odnětí svobody při nezaplacení. Dle Soudu tak dané řízení nebylo trestní ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy. V rozsahu stěžovatelových námitek na poli čl. 6 odst. 2 a 3 Úmluvy, tedy námitek ohledně porušení záruk spravedlivého trestního procesu, Soud prohlásil stížnost za neslučitelnou *ratione materiae* s ustanoveními Úmluvy.

Soud naopak již dříve rozhodl, že čl. 6 odst. 1 Úmluvy je použitelný na kárná řízení ve své občanskoprávní složce. Vláda argumentovala, že exekuční činnost je přeneseným výkonem veřejné moci, a že tudíž v řízení, kde stěžovateli hrozí odvolání z exekutorského úřadu, nejsou v sázce jeho občanská práva *stricto sensu*. Dle Soudu jsou však soudní exekutoři zároveň příslušníky svobodného povolání podobně jako třeba notáři. U nich přitom dříve rozhodl, že je čl. 6 odst. 1 Úmluvy ve své občanskoprávní složce na kárná řízení použitelný ([Peleki proti Řecku](#), č. 69291/12, rozsudek ze dne 5. března 2020). V projednávané věci Soud nespatořoval

důvod rozhodnout jinak. Kárný soud nebyl vázán návrhem kárného žalobce na uložení pokuty, a tak stěžovateli hrozila nemožnost pokračovat ve výkonu svobodného povolání. Tato skutečnost bez dalšího postačuje pro závěr o použitelnosti čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

b) K odůvodněnosti

V kontextu kárných řízení Úmluva vyžaduje, aby státy přijaly jeden ze dvou modelů. Buď kárné orgány – složené zcela nebo zčásti z příslušníků dané profese – samy splní všechny materiální znaky ‚soudů‘ ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, nebo jejich rozhodnutí musí podléhat následnému přezkumu ze strany ‚soudů‘ ve smyslu tohoto ustanovení (např. [Fazia Ali proti Spojenému království](#), č. 40378/10, rozsudek ze dne 20. října 2015, § 75). Český zákonodárce zvolil první řešení. Klíčovou otázkou v projednávané věci bylo, zda lze kárný senát Nejvyššího správního soudu považovat za ‚nezávislý a nestranný soud‘, jak vyžaduje čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Pokud nikoli, přezkum jím vydaných rozhodnutí Ústavním soudem by nemohl takový nedostatek zhojit z důvodu omezené přezkumné pravomoci na otázky ústavnosti,

zatímco čl. 6 odst. 1 Úmluvy vyžaduje, aby ‚soud‘ rozhodoval v plné jurisdikci.

Pojem ‚soudu‘ má autonomní význam. Jeho materiální vymezení zahrnuje mimo jiné požadavky nezávislosti, nestrannosti, ale také, jak velký senát Soudu nedávno vysvětlil, požadavek jmenování soudců zákonným způsobem tak, aby splňovaly předpoklady odbornosti a morální integrity k výkonu soudcovské funkce (*Guðmundur Andri Ástráðsson proti Islandu*, č. 26374/18, rozsudek velkého senátu ze dne 1. prosince 2020, § 220–221). Při posuzování, zda určitý orgán může být považován za ‚nezávislý‘, Soud přihlíží k těmto kritériím: a) způsob ustanovování členů orgánu, b) délka jejich mandátu, c) existence záruk proti vnějším tlakům, a d) zda orgán budí celkové zdání nezávislosti.

Podstatou námitek stěžovatele v projednávané věci nebyly výhrady vůči nezávislosti a nestrannosti soudců z povolání, nýbrž přisedících členů kárného soudu. Kárný senát Nejvyššího správního soudu měl asymetrické složení. Soudci z povolání v něm tvořili jednu třetinu, zatímco zbylé dvě třetiny jeho členů tvořili příslušníci jiných právnických profesí. Pokud jde o způsob zřízení tohoto orgánu, Soud aproboval výběr přisedících předsedou kárného soudu losem ze seznamu kandidátů. Za problematickou však považoval netransparentnost a absenci jasných pravidel pro učení, které

osoby mohou být na takový seznam zařazeny. Seznam přisedících z řad soudních exekutorů obsahoval jména deseti exekutorů vybraných prezidentem Exekutorské komory České republiky bez předem stanovených kritérií či transparentního procesu. Jedinou objektivní podmínkou bylo, aby kandidáti zastávali úřad nejméně tři roky a byli bezúhonní. Prezident komory měl jinak neomezenou volnost uvážení. Další seznamy přisedících sestavovali nejvyšší státní zástupce, předseda České advokátní komory a děkani právnických fakult veřejných vysokých škol. Ani ti nebyli vázáni zvláštními kritérii či předem stanoveným postupem pro výběr kandidátů.

Soud dále označil za problematické nedostatečné záruky proti vnějším tlakům. Příjmy přisedících pramení z jiné činnosti, nežli je jejich působení v kárném senátu, což znamená jejich hmotnou, hierarchickou a administrativní závislost na primárních zaměstnavatelích. Přisedící z řad soudních exekutorů navíc nejsou dostatečně nezávislí na výkoné moci. Ministr spravedlnosti má nad nimi široké pravomoci: vykonává dohled, může podat kárnou žalobu a prostřednictvím vyhlášky reguluje odměny za provádění exekučních úkonů, čímž de facto rozhoduje o výdělích soudních exekutorů. Obdobné úvahy Soud vztáhl i na státní zástupce, z jejichž seznamu se rovněž losoval jeden přisedící člen kárného senátu. Ti jsou z pohledu českého práva považováni za

součástí moci výkoné a do značné míry podřízeni ministru spravedlnosti coby kárnému žalobci. V situaci, kdy ten podává kárnou žalobu proti soudnímu exekutorovi, jako tomu bylo v projednávané věci, tedy dle Soudu vzniká riziko, že dva, nebo dokonce tři členové kárného senátu (pokud byl k zasedání v daném senátu jako přisedící vylosován státní zástupce) nemusí být vůči soudnímu exekutorovi zcela nestranní.

Soud se dále zabíral otázkou nestrannosti kárného soudu. Vzhledem k tomu, že stěžovatel před českými soudy netvrdil, že by byl kterýkoliv z členů senátu podjatý, Soud zkoumal objektivní aspekt nestrannosti. V této souvislosti odkázal na své dřívější závěry. Nadto vyzdvihl, že česká právní úprava nestanoví místní příslušnost soudních exekutorů, což znamená, že se oprávněný může obrátit na kteréhokoliv z nich. To má za důsledek, že jsou soudní exekutoři vůči sobě navzájem přímými soutěžiteli. Pokud dva z nich rozhodovali o kárném provinění stěžovatele, mohla tato skutečnost zpochybnout jejich nestrannost.

Ve světle výše uvedeného Soud konstatoval, že stěžovateli bylo odepřeno právo na ‚nezávislý a nestranný‘

soud, neboť jeho věc projednával kárný senát, který nebyl ‚soudem‘ dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Proti jeho rozhodnutí současně neměl k dispozici opravný prostředek, který by vedl k přezkoumání rozhodnutí kárného senátu soudem ve smyslu Úmluvy.

B. K OSTATNÍM TVRZENÝM PORUŠENÍM ČLÁNKU 6 ÚMLUVY

Co se týče ostatních námitek stěžovatele ohledně porušení práva na spravedlivý proces (absence výzvy k předložení návrhů na doplnění dokazování, způsob, jakým byly hodnoceny důkazy a nemožnost napadnout rozhodnutí kárného senátu řádným opravným prostředkem), byl Soud toho názoru, že ve světle uvedených zjištění o nich není zapotřebí samostatně rozhodnout.

Ohledně tvrzení, že se Ústavní soud dostatečně nevypořádal se všemi námitkami, které stěžovatel vznesl v ústavní stížnosti, Soud neshledal žádnou známku porušení práva na náležité odůvodnění soudního rozhodnutí. Prohlásil ji proto za zjevně neopodstatněnou.

C. K VÝKONU ROZSUDKU

Podle článku 46 Úmluvy se smluvní strany mají řídit konečnými rozsudky Soudu ve sporech, jimiž jsou stranami. Z rozsudku o porušení Úmluvy plyne žalovanému státu nejen povinnost uhradit stěžovateli Soudem přiznané spravedlivé zadostiučinění, ale rovněž zvolit pod dohledem Výboru ministrů obecná a případně i další individuální opatření k nápravě. V projednávané věci Soud podtrhl, že je na žalovaném státu, aby v souladu se svými závazky vyvodil z rozsudku potřebné závěry a přijal vhodná obecná opatření k vyřešení problémů, jež vedly Soud k závěru o porušení Úmluvy. Vedle toho zdůraznil, že z rozsudku nutně nevyplývá povinnost vnitrostátních orgánů obnovit řízení v obdobných případech, které byly dříve skončeny (srov. *Guðmundur Andri Ástráðsson proti Islandu*, cit. výše, § 314).

III. ODDĚLENÁ STANOVISKA

Soudkyně Koskelo a soudci Eicke a Wennerström připojili k rozsudku společné nesouhlasné stanovisko. Dle jejich mínění měly být námitky stěžovatele prohlášeny za nepřijatelné. Soud dalece překročil svou pravomoc a nerespektoval základní pravidla upravující jeho roli a fungování. Jejich výhrady jsou trojího typu. Zaprvé, senát přezkoumával otázky, které stěžovatel před českými soudy nikdy nevznášel, takže nevyčerpal vnitrostátní prostředky nápravy. Zadruhé, senát přezkou-

mával otázky, na které stěžovatel nepoukazoval dokonce ani v řízení před Soudem a které většina senátu nastolila z vlastní iniciativy. To přesto, že proti tomuto rozšíření předmětu řízení vláda soustavně protestovala. Zatřetí, senát založil své závěry na abstraktním přezkumu vnitrostátní právní úpravy, což podle ustálené rozhodovací praxe Soudu není jeho úkolem. Nehodnotil tak konkrétní okolnosti případu, ale právní úpravu jako celek. Tato zásadní pochybení pak senát ještě umocnil tím, že žalovanému státu naznačil obecná opatření ve smyslu článku 46 a vyzval jej k přijetí legislativních kroků za účelem nápravy zjištěných nedostatků. Těmito doporučeními může být podle názoru jmenovaných žalovaný stát sotva vázán, protože Soud vybočil z role nestranného arbitra a jím vynesený rozsudek představuje akt *ultra vires*.

Školství

Rozsudek ze dne 31. května 2022 ve věci č. 73548/17 a 45521/19 – X a ostatní proti Albánii

Senát třetí sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že nepřijetím včasných a účinných desegregačních opatření na základní škole, kterou většinově navštěvovali příslušníci jinak minoritního romského a egyptského etnika, došlo k porušení zákazu diskriminace dle

článku 1 Protokolu č. 12 k Úmluvě ve vztahu k právu stěžovatelů tohoto etnika na inkluzivní vzdělávání.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatelé jsou albánští státní příslušníci romského a egyptského etnika, kteří navštěvovali základní školu *Naim Frashëri* v městě Korça. Na dané škole začala vláda od roku 2012 poskytovat žákům jejich etnika potravinové balíčky s cílem zvýšit školní docházku dětí z těchto komunit. Důsledkem ale bylo, že mezi lety 2012 a 2019 byla škola navštěvovaná z 89–100 % příslušníky uvedeného etnika.

V roce 2015 komisař na ochranu před diskriminací rozhodl, že nadměrné zastoupení žáků romského a egyptského etnika na dané škole představuje nepřímou diskriminaci. V souladu s antidiskriminačním zákonem proto ministerstvu školství uložil přijmout okamžitá opatření ke zlepšení situace s cílem změnit poměr žáků navštěvujících školu z hlediska etnicity.

Ačkoli ministerstvo již v prosinci 2015 informovalo komisaře, že přijme několik desegregačních opatření, minimálně do školního roku 2019/20 školu nadále navště-

vovali primárně žáci romského a egyptského etnika. Zatímco vláda avizovala, že dojde ke sloučení se školami v okolí, v době vydání rozsudku Soudu ke sloučení škol nedošlo, a to údajně kvůli probíhající renovaci školy. Jediné opatření, které bylo zavedeno, a to až v roce 2017, se týkalo již existující politiky bezplatného školního stravování. To bylo nově rozšířeno na všechny žáky navštěvující danou školu bez ohledu na jejich etnicitu. Dané opatření nicméně na složení žáků nemělo větší vliv.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 12 K ÚMLUVĚ

Stěžovatelé na poli článku 1 Protokolu č. 12 namítali, že došlo k jejich diskriminaci v právu na inkluzivní vzdělávání v důsledku toho, že státní orgány nepřijaly desegregační opatření proti nadměrnému zastoupení žáků romského a egyptského etnika na škole *Naim Frashëri*.

Co se týče přijatelnosti stížnosti, Soud předeslal, že podmínka vyčerpání prostředků nápravy není absolutní a musí být používána s určitou mírou flexibility. V tom-

to ohledu vláda podle Soudu dostatečně neupřesnila argument o možné soudní ochraně. Rozhodnutí komisaře na ochranu před diskriminací z roku 2015, které je podle příslušné právní úpravy závazné a vykonatelné, sice mohlo být napadeno a předloženo k posouzení soudu, ministerstvo tak však neučinilo. Zároveň pouze kompenzační prostředek nápravy nelze v projednávané věci považovat za účinný, neboť sám o sobě nemohl zabránit v pokračování namítané diskriminace (*Patranin proti Rusku*, č. 12983/14, rozsudek ze dne 23. července 2015, § 86). Stížnost proto Soud prohlásil za přijatelnou.

Ve vztahu k odůvodněnosti stížnosti Soud připomněl, že význam pojmu diskriminace zakotveného v článku 1 Protokolu č. 12 by měl být totožný s významem tohoto pojmu dle článku 14 Úmluvy bez ohledu na rozdíl v jejich rozsahu (*Sejdić a Finci proti Bosně a Hercegovině*, č. 27996/06 a 34836/06, rozsudek velkého senátu ze dne 22. prosince 2009, § 55). Standardy vyvinuté Soudem v jeho judikatuře týkající se ochrany poskytované článkem 14 Úmluvy budou proto použitelné i na případy namítaného porušení článku 1 Protokolu č. 12.

Jak Soud v minulosti dovodil, diskriminace spočívá v rozdílném zacházení s osobami nacházejícími se ve srovnatelné situaci, a to bez objektivního a rozumného zdůvodnění. Článek 14 Úmluvy nicméně státům neukazuje, aby zacházely se skupinami osob odlišně za

účelem vyrovnání faktických nerovností mezi nimi. Za určitých okolností může dokonce nepřijetí opatření s odlišným zacházením pro odstranění nerovnosti samo o sobě vést ke shledání porušení článku 14 Úmluvy (*Horváth a Kiss proti Maďarsku*, č. 11146/11, rozsudek ze dne 29. ledna 2013, § 101). Soud dále připomněl, že společné soužití všech členů společnosti bez rasové diskriminace je jednou ze základních hodnot demokratické společnosti (*Vona proti Maďarsku*, č. 35943/10, rozsudek ze dne 9. července 2013, § 57). Poukázal rovněž na věc *Oršuš a ostatní proti Chorvatsku* (č. 15766/03, rozsudek velkého senátu ze dne 16. března 2010) týkající se segregace ve vzdělávání, v němž označil umístování romských žáků do samostatných tříd z důvodu jejich nedostatečného ovládní chorvatštiny za porušení zákazu diskriminace, neboť vláda nepřijala nezbytné kroky k zajištění rychlého osvojení jazyka umožňující jejich integraci do smíšených tříd.

V projednávané věci Soud zohlednil, že právo na inkluzivní vzdělávání je zaručeno vnitrostátním právem. Vláda zároveň nepochybnila, že situace stěžovatelů představuje segregaci. Namítala pouze, že vzniklý stav nebyl jejím záměrem. Soud v této souvislosti připomněl, že diskriminace v rozporu s Úmluvou může vzejít i z faktické situace (*Zarb Adami proti Maltě*, č. 17209/02, rozsudek ze dne 20. června 2006, § 76) a nemusí nutně vyžadovat

diskriminační úmysl (*D. H. a ostatní proti České republice*, č. 57325/00, rozsudek velkého senátu ze dne 13. listopadu 2007, § 184). Za stěžejní otázku v projednávané věci Soud považoval pouze to, nakolik vláda vyhověla pozitivnímu závazku přijmout opatření k nápravě faktické nerovnosti stěžovatelů, a zabránit tak pokračování jejich diskriminace vzešlé z jejich nadměrného zastoupení na dané škole (*Horváth a Kiss proti Maďarsku*, cit. výše, § 116 a § 127).

Soud podotkl, že podpora školního stravování ve snaze přilákat do dané školy i žáky jiných etnických skupin byla rozšířena až po roce a půl po rozhodnutí komisaře z roku 2015. K dalšímu opatření v podobě renovace školní budovy došlo až v roce 2019. Taková zpoždění pro přijetí desegregačních opatření jsou však dle Soudu neslučitelná s časovou citlivostí situace, kdy jsou děti segregované, jakož i s rozhodnutím komisaře, že opatření mají být přijata 'okamžitě'. Ještě v akademickém roce 2019/20 se přitom nadměrné zastoupení romských a egyptských žáků na dané škole pohybovala kolem 90 %. Především však vláda nepředložila objektivní zdůvodnění, proč nedošlo k realizaci dalších dvou

avizovaných desegregačních opatření diskutovaných ministerstvem v letech 2015 a 2017, a to rozšíření programu stravování i na další čtyři školy v oblasti a sloučení školy *Naim Frashëri* s okolními školami do jedné. Obě tato opatření mohla mít okamžitý dopad na situaci dětí romského a egyptského etnika. Soud s ohledem na argument vlády, že předmětná segregace byla způsobena koncentrací romského a egyptského obyvatelstva v okolí, považoval návrh státních orgánů sloučit segregovanou školu s nesegregovanými školami ve městě za velmi relevantní, neboť by mohl přispět k vytvoření škol, kde by poměr mezi romskými, egyptskými a ostatními žáky byl přiměřeně úměrný jejich zastoupení napříč městem. Byť Soudu nijak nepřísluší navrhnout konkrétní opatření k nápravě školní segregace, v projednávané věci neviděl důvod, proč takové opatření, které navíc bylo přijímáno v jiných regionech země, doposud nebylo přijato ve věci stěžovatelů.

S ohledem na výše uvedené Soud rozhodl, že jelikož opožděné či zcela chybějící provedení vhodných desegregačních opatření nebylo podloženo objektivními a rozumnými důvody, došlo v projednávané věci k poru-

šení zákazu diskriminace dle článku 1 Protokolu č. 12 k Úmluvě. Dodal, že s ohledem na zjištěná porušení se domnívá, že opatření, která by měla být přijata za účelem výkonu rozsudku dle článku 46 Úmluvy, musí zajistit ukončení diskriminace romských a egyptských žáků na dané škole.

Osoby s postižením

Rozsudek ze dne 31. května 2022 ve věci č. 23077/19 – *Arnar Helgi Lárusson proti Islandu*

Senát třetí sekce Soudu rozhodl šesti hlasy proti jednomu, že **chybějící bezbariérový přístup do dvou budov v obci (hlavní umělecké a kulturní centrum obce a centrum pro mládež) není porušením článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 8, protože obec postupně zvyšuje přístupnost veřejných budov, ale upřednostnila školní a sportovní zařízení, což není svévolné ani nerozumné.**

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel je po nehodě ochrnutý od hrudi dolů a k pohybu používá vozík. V roce 2015 podal žalobu kvůli absenci bezbariérového přístupu do dvou budov provozovaných obcí – uměleckého a kulturního centra a centra pronajímaného pro akce a oslavy mládeže. Žádal, aby

a veřejně přístupných budov ovlivňuje život stěžovatele takovým způsobem, že to znamená zásah do jeho práva na osobní rozvoj a práva navazovat a rozvíjet vztahy s ostatními lidmi a vnějším světem (*Zehnalová a Zehnal proti České republice*, č. 38621/97, rozhodnutí ze dne 14. května 2002). Ve své dosavadní judikatuře Soud zatím vždy dospěl k závěru, že namítaná absence bezbariérového přístupu nespadá pod pojem soukromého života ve smyslu článku 8, a toto ustanovení ve spojení s článkem 14 je tudíž nepoužitelné. Ve věci *Botta proti Itálii* (č. 21439/93, rozsudek ze dne 24. února 1998) se stěžovatel domáhal umožnění přístupu na konkrétní soukromou pláž v obci, která byla vzdálená od místa jeho obvyklého pobytu. Soud uvedl, že zde nelze spatřovat přímou souvislost mezi opatřeními požadovanými od státu a stěžovatelovým soukromým životem. Ve výše zmíněné věci *Zehnalová a Zehnal* stěžovatelé namítali absenci bezbariérového přístupu do 174 budov, které byly veřejné nebo otevřené veřejnosti. Soud však poukázal na vysoký počet označených budov a konstatoval, že stěžovatelé neupřesnili překážky plynoucí z absence bezbariérovosti a souvislost

soud obci uložil zlepšit přístupnost do těchto budov, a to např. formou instalace výtahu a ramp, úpravou prahu hlavního vchodu a vytvořením speciálního parkovacího místa. Okresní soud žalobu zamítl. Uznal totiž, že obec postupně zlepšuje přístupnost veřejných budov a institucí poskytujících veřejné služby, přičemž má prostor pro uvážení ohledně určení pořadí projektů (obec upřednostnila zpřístupnění školních a sportovních zařízení). Nejvyšší soud rozhodnutí okresního soudu potvrdil.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 14 ÚMLUVY VE SPOJENÍ S ČLÁNKEM 8

Stěžovatel namítal, že absence bezbariérového přístupu do dvou veřejných budov je porušením jeho práva na respektování soukromého života podle článku 8 Úmluvy ve spojení se zákazem diskriminace podle článku 14, jelikož mu znemožňuje navštěvovat značnou část kulturních aktivit v obci, jakož i narozeninové oslavy a další akce se svými dětmi.

a) K přijatelnosti

Soud se předně vyjádřil k použitelnosti článku 8 Úmluvy na projednávanou věc. Připomněl, že se toto ustanovení u bezbariérového přístupu uplatní pouze výjimečně, a to pokud nedostatečný přístup do veřejných

s jejich soukromým životem. Použitelnost článku 8 Soud neshledal ani ve věci *Glaisen proti Švýcarsku* (č. 40477/13, rozhodnutí ze dne 25. června 2019), kde stížnost směřovala proti tomu, že pro stěžovatele nebylo přístupné konkrétní soukromé kino. Soud upozornil na skutečnost, že v daném kině je výlučně promítáno pouze zhruba 10 až 12 % filmů a stěžovatel má navíc přístup do jiných kin ve městě.

V projednávané věci je však situace dle Soudu odlišná. Na rozdíl od věci *Botta* se jedná o budovy, které provozuje přímo obec, v níž stěžovatel bydlí. Na rozdíl od věci *Zehnalová a Zehnal* stěžovatel označil pouze dvě budovy a vysvětlil, jak absence přístupu do těchto budov ovlivňuje jeho život. A na rozdíl od věci *Glaisen* se případ netýká pouze jednoho z mnoha podobných zařízení v dané oblasti. První z označených budov má dle slov samotné vlády postavení „hlavního uměleckého a kulturního centra“ obce a stěžovatel zřejmě nemá přístup ke srovnatelným kulturním a společenským akcím a službám na jiném místě ve své obci. Druhá budova je sice primárně určena mládeži, ale lze ji pronajmout pro akce a oslavy, které mohou navštívit i rodiče.

Stěžovatel tedy jasně identifikoval dvě konkrétní veřejné budovy, kde se podle všeho odehrává významná část společenského života v jeho obci, v níž žije méně než 20 tisíc obyvatel.

Soud v této souvislosti zdůraznil, že si uvědomuje důležitost plné integrace osob s postižením do společnosti a umožnění jejich účasti na životě komunity, která plyne i z relevantních dokumentů Rady Evropy a Výboru OSN pro práva osob se zdravotním postižením. Bez zajištění přístupu do prostor a zařízení otevřených veřejnosti by osoby s postižením neměly rovné příležitosti účasti na společenském životě. Ve světle uvedeného a vzhledem k okolnostem projednávané věci dospěl Soud k závěru, že případ spadá do oblasti ‚soukromého života‘ podle článku 8 Úmluvy. Článek 14 je tudíž ve spojení s článkem 8 použitelný.

b) K odůvodněnosti

V dalším kroku Soud zkoumal, zda vnitrostátní orgány splnily svou pozitivní povinnost přijmout vhodná opatření, která by stěžovateli upoutanému na vozík umožnila vykonávat jeho právo na soukromý život na rovnoprávném základě s ostatními. Dle dosavadní judikatury Soudu to znamená posoudit, zda stát ve prospěch osob s postižením provedl ‚nezbytné a vhodné změny a úpravy‘, které pro něj nepředstavují ‚nepřiměřenou zátěž‘ (srov. [Çam proti Turecku](#), č. 51500/08, rozsudek

ze dne 23. února 2016, § 65; [Toplak a Mrak proti Slovinsku](#), č. 34591/19 a 42545/19, rozsudek ze dne 26. října 2021, §114).

V projednávané věci dle Soudu vnitrostátní soudy výslovně nepojmenovaly a nevyhodnotily dotčená práva a zájmy stěžovatele; místo toho rozhodly primárně s odkazem na prostor pro uvážení patřící obcím při alokaci jejich zdrojů. Zároveň však Soud poukázal na to, že v návaznosti na usnesení parlamentu z roku 2011 o akčním plánu ve věcech osob se zdravotním postižením daná obec vynaložila značné úsilí ke zlepšení přístupnosti veřejných budov a budov s veřejnými funkcemi. V rámci toho upřednostnila zavedení bezbariérového přístupu do školních a sportovních zařízení, což nicméně dle Soudu není svévolná ani nerozumná strategie stanovení priorit, protože i Soud klade důraz na přístup ke vzdělání a vzdělávacím zařízením ([Çam proti Turecku](#), cit. výše; [Enver Şahin proti Turecku](#), č. 23065/12, rozsudek ze dne 30. ledna 2018). V mezidobí došlo v obci k dalšímu pokroku v této oblasti, který sice není rozhodující pro posouzení projednávané věci, ale dokazuje, že obec se angažuje směrem k postupnému dosažení univerzálního přístupu pro osoby s postižením. Za takové situace by dle Soudu uložení požadavku, aby stát zavedl další opatření, představovalo ‚nepřiměřenou zátěž‘ ve smyslu jeho dosavadní judikatury. Soud tedy dospěl k závěru, že žalovaný stát

a obec přijaly značná opatření směrem ke zlepšení přístupnosti veřejných budov v rámci limitů daných dostupným rozpočtem i vzhledem k tomu, že předmětné budovy jsou památkově chráněny. Stěžovatel tudíž nebyl diskriminován při výkonu svého práva na respektování soukromého života a k porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 8 nedošlo.

III. ODDĚLENÉ STANOVISKO

Soudce Zünda ve svém nesouhlasném stanovisku uvedl, že v případech tohoto typu je potřeba, aby vláda Soudu předložila alespoň odhad nákladů a časového rámce pro nezbytné úpravy příslušných budov; bez těchto informací nelze posoudit, zda byl v dané věci překročen prostor pro uvážení. Vnitrostátní soudy by navíc měly svá rozhodnutí dostatečně podrobně odůvodnit. V projednávané věci však vnitrostátní soudy ani vláda nevedly, proč ke zlepšení situace dosud nedošlo, resp. kdy je plánováno. Neinformovaly o potřebných nákladech na daný projekt ani o tom, jaké jsou v tomto směru dostupné veřejné zdroje či finanční možnosti obce.

Vnitrostátní soudy s paušálním odkazem na dělbu moci konstatovaly, že pouze obce mají pravomoc rozhodovat o zlepšení přístupu do budov. To se nicméně dle soudce Zünda rovná rezignaci na jakýkoliv soudní přezkum dané otázky. Dále upozornil na skutečnost, že ačkoliv jedna z dotčených budov prošla v letech 2006 až 2014 rozsáhlou renovací, nebylo poskytnuto žádné vysvětlení, proč se při té příležitosti nezlepšila i její přístupnost pro osoby s postižením. Navíc od podání žaloby stěžovatele v roce 2015 uplynulo několik let. Pokud obec upřednostnila zlepšení přístupnosti vzdělávacích a sportovních zařízení, měla již dost času také na zlepšení přístupu do veřejných budov, v nichž se nacházejí umělecká a kulturní centra, jež lze označit za podobně důležitá (srov. [Glaisen proti Švýcarsku](#), cit. výše, § 48, kde Soud v případě stěžovatele-paraplegika neomezil význam návštěvy kina pouze na zhlédnutí filmu, který mohl stěžovatel sledovat i doma, ale zahrnul do ní také interakci s jinými lidmi). Dle soudce Zünda proto k porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 8 došlo.

Občanský protest

Rozsudek ze dne 3. května 2022 ve věci č. 18079/15 – *Bumbeş proti Rumunsku*

Senát čtvrté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru o porušení článku 10 vykládaného ve světle článku 11 Úmluvy v důsledku pokutování stěžovatele za to, že se spolu s třemi dalšími osobami zúčastnil krátkého pokojného protestu proti vládnímu těžebnímu projektu, během něhož se připoutal k zátarasu před parkovištěm vlády. Dle Soudu se vnitrostátní soudy soustředily výlučně na otázku formální nezákonnosti protestu, aniž by se zaměřily na hodnocení přiměřenosti pokuty za konkrétních okolností případu.

I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

Stěžovatel je známý občanský aktivista, který dlouhodobě vystupoval mj. proti projektu těžby zlata a stříbra s ohledem na jeho předpokládaný negativní dopad na životní prostředí. V srpnu 2013 vláda tiskovou zprávou informovala o tom, že schválila návrh zákona, který dával tomuto těžebnímu projektu zelenou. Stěžovatel spolu s dalšími třemi osobami se ještě téhož dne rozhodl vyjádřit své kritické stanovisko tím, že se připoutali k zátarasu před parkovištěm u sídla vlády a drželi

dne 15. listopadu 2007, § 101). V projednávané věci jsou tato dvě práva úzce propojena, neboť ochrana osobních názorů zajištěná článkem 10 Úmluvy je jedním z cílů svobody pokojného shromažďování dle článku 11 (*Taranenko proti Rusku*, č. 19554/05, rozsudek ze dne 15. května 2014, § 68). Jádrem stížnosti je však dle Soudu skutečnost, že stěžovatel byl postižen za protest proti politice vlády. Jedná se tedy spíše o projev než o shromažďování. Celá akce navíc trvala pouze krátce, účastnily se jí toliko čtyři osoby, a jelikož se jednalo o jejich spontánní rozhodnutí bez předchozí propagace, jen těžko si lze představit, že by tento protest mohl přerůst do většího shromáždění. Soud proto rozhodl, že bude stížnost posuzovat na poli článku 10 vykládaného ve světle článku 11 Úmluvy.

Dále Soud konstatoval, že namítaný zásah měl zákonný základ, neboť dle rumunského práva lze jakékoliv veřejné shromáždění prohlásit za nezákonné, pokud nebylo příslušným orgánům ohlášeno nejpozději tři dny předem. Soud rovněž uznal, že sankce uložená stěžovateli mohla sledovat legitimní cíl ochrany pořádku, jakož i ochrany práv a svobod jiných. Zbývalo tudíž posoudit,

transparenty s nápisy proti těžbě. Celý protest trval jen několik minut a stěžovatel i ostatní účastníci se během něj chovali pokojně a nijak neovlivňovali dopravu na místě. Policie se snažila protestu zabránit a vyzvala stěžovatele k opuštění prostorů. Ten však odmítl. Policie proto přeřízla zátaras a stěžovatele odvedla. Následně mu byla uložena pokuta ve výši cca 113 eur na základě zákona o postihování jednání proti společenskému soužití a veřejnému pořádku. Vnitrostátní soudy konstatovaly, že postup policie byl v souladu se zákonem, jelikož akce nebyla v rozporu s vnitrostátními předpisy předem ohlášená.

II. ODŮVODNĚNÍ ROZHODNUTÍ SOUDU

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKŮ 10 A 11 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že uložením pokuty byla porušena jeho práva na svobodu projevu a pokojné shromažďování zakotvená v článcích 10 a 11 Úmluvy.

Soud úvodem připomněl, že článek 10 Úmluvy chrání nejenom obsah vyjádřených myšlenek a informací, ale také formu, kterou jsou sdělovány (*Thoma proti Lucembursku*, č. 38432/97, rozsudek ze dne 29. března 2001, § 45), a že právo na pokojné shromažďování podle článku 11 nelze uplatnit u demonstrace, jejíž účastníci mají násilné úmysly (*Galstyan proti Arménii*, č. 26986/03, rozsudek ze

zda byl zásah nezbytný v demokratické společnosti. Soud v této souvislosti musí zejména určit, zda důvody, které vnitrostátní orgány uvedly k ospravedlnění zásahu, byly relevantní a dostatečné a zda bylo přijaté opatření přiměřené sledovaným legitimním cílům (*Chauvy a další proti Francii*, č. 64915/01, rozsudek ze dne 29. září 2004, § 70).

V projednávané věci Soud poznamenal, že stěžovatel a další účastníci shromáždění chtěli především upozornit své spoluobčany a veřejné činitele na svůj nesouhlas s politikou vlády týkající se těžebního projektu. Ustanovení čl. 10 odst. 2 Úmluvy poskytuje pouze malý prostor pro omezení takových politických projevů nebo debat o otázkách veřejného zájmu. Soud proto v souladu se svou ustálenou judikaturou zdůraznil, že omezení politických debat lze ospravedlnit pouze velmi pádnými argumenty, neboť široká omezení by nepochybně ovlivnila respektování svobody projevu v daném státě (*Feldek proti Slovensku*, č. 29032/95, rozsudek ze dne 12. července 2001, § 83).

Dle Soudu řešily vnitrostátní soudy protest jako věc spadající primárně do působnosti předpisů, které upravují pravidla pro pořádání veřejných shromáždění, a tak u něj automaticky vyžadovaly předchozí ohlášení. Soud však připomněl, že ačkoliv mohou být pravidla pro veřejná shromáždění nezbytná pro hladký průběh těchto akcí, jejich prosazování nesmí být samoučelné (*Novikova a další proti Rusku*, č. 25501/07 a další, rozsudek ze dne 26. dubna 2016, § 163). Situace nezákonnosti sama o sobě nutně neospravedlňuje zásah do shromažďovací svobody jednotlivce (*Kudrevičius a další proti Litvě*, č. 37553/05, rozsudek velkého senátu ze dne 15. října 2015, § 150). Jinými slovy, pokud např. v rozporu se zákonem nedojde k předchozímu ohlášení akce, kterou příslušné orgány považují za shromáždění, nedává jim to bíanco šek; jejich reakce musí i tak naplnit požadavky přiměřenosti a nezbytnosti plynoucí z článku 11 Úmluvy (*Novikova a další proti Rusku*, cit. výše, § 163). Pakliže se demonstranti nedopouštějí násilných činů, je důležité, aby veřejné orgány projeví určitou míru tolerance vůči takovým pokojným shromážděním (*Oya Ataman proti Turecku*, č. 74552/01, rozsudek ze dne 5. prosince 2006, § 42). Stanovení této míry se odvíjí od konkrétních okolností případu a zejména od rozsahu ‚narušení běžného života‘, neboť každé větší shromáždění nevyhnutelně způsobuje jisté narušení obvyklého provozu (*Primov a další proti Rusku*, č. 17391/06, rozsudek ze dne 12. června 2014, § 145).

Rozdílně se nahlíží na shromáždění, u nějž se předpokládá rozeznání s použitím fyzické síly (tamtéž, § 156–163), a na shromáždění, které nebylo předem ohlášeno veřejným orgánům, ale představovalo naléhavou reakci na probíhající politickou událost (*Bukta a další proti Maďarsku*, č. 25691/04, rozsudek ze dne 17. července 2007, §§ 36–38), nebo na shromáždění, které bylo čistě obstrukční protestní akcí, u níž je vzhledem k povaze v zásadě bezpředmětné, aby podléhala požadavku předchozího ohlášení (*Chernega a další proti Ukrajině*, č. 74768/10, rozsudek ze dne 18. června 2019, § 239).

V projednávané věci se vnitrostátní soudy nezabývaly otázkou, jakou míru narušení běžného života – pokud vůbec nějakou – stěžovatel svým jednáním způsobil. Omezily se pouze na konstatování, že nesplnil zákonný požadavek předchozího ohlášení akce. Soud v této souvislosti znovu připomněl zásadu přiměřenosti, která vyžaduje, aby byla nalezena rovnováha mezi požadavky cílů uvedených v čl. 11 odst. 2 Úmluvy na straně jedné a požadavky svobodného vyjadřování názorů na straně druhé (*Kudrevičius a další proti Litvě*, cit. výše, § 144). V projednávané věci Soud dospěl k závěru, že se vnitrostátní soudy o dosažení této rovnováhy nesnažily a přiznaly rozhodující váhu formální protiprávnosti dané akce (*Obote proti Rusku*, č. 58954/09, rozsudek ze dne 19. listopadu 2019, § 43). Nezabývaly se otázkou, zda by vzhledem k počtu účastníků předem učiněné

ohlášení skutečně sloužilo k tomu, aby vnitrostátní orgány mohly přijmout nezbytná opatření, a zaručit tak hladký průběh shromáždění (srov. *Novikova a další proti Rusku*, cit. výše, § 171). Uplatnění požadavku předchozího ohlášení na projevy, a nikoli pouze na shromáždění, by dle Soudu vytvořilo předběžné omezení, které je neslučitelné se svobodným sdělováním myšlenek a mohlo by ohrozit svobodu projevu (*Tatár a Fáber proti Maďarsku*, č. 26005/08 a 26160/08, rozsudek ze dne 12. června 2012, § 40). A konečně, pokud jde o sankci uloženou stěžovateli, byť se jednalo o nejnížší možnou pokutu za daný přestupek a stěžovatel netvrdil ani nedoložil, že by uhrazení této pokuty bylo nad jeho finanční možnosti, i mírná sankce směřující proti autorovi projevu, který lze kvalifikovat jako politický, může mít nežádoucí odrazující účinek na veřejné projevy (tamtéž, § 41).

Vzhledem k uvedenému Soud rozhodl, že daný zásah nebyl založen na relevantních a dostatečných důvodech, a tudíž ani nebyl nezbytný v demokratické společnosti. K porušení článku 10 Úmluvy vykládaného ve světle článku 11 tedy došlo.

Nové stížnosti a oznámení proti České republice

Ve třetím čtvrtletí roku oznámil Soud vládě dvě nové stížnosti. V jedné další věci vláda využila práva intervence a požádala Soud na základě čl. 36 odst. 2 Úmluvy o možnost vstoupit do řízení, třebaže se týká sporu mezi jinými dvěma smluvními stranami Úmluvy. Mimoto česká vláda obdržela i historicky druhé oznámení podané proti České republice k Výboru OSN pro práva dítěte. Podrobnější informace prozradí navazující řádky.

Souběh extradičního a azylového řízení

Kudashkin (č. 11062/22) – nepřiměřená délka předběžné vazby v rámci extradičního řízení z důvodu průtahů v souběžně probíhajícím azylovém řízení

Stěžovatel byl vzat do předběžné vazby dne 27. listopadu 2019 v rámci extradičního řízení. Následujícího dne požádal o mezinárodní ochranu. Důvodem pro podání žádosti byla jeho obava, že by mohl být v případě

vydání do Ruské federace pro účely trestního stíhání vystaven mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení. O přípustnosti vydání rozhodly vnitrostátní soudy s konečnou platností dne 2. března 2020. Realizaci vydání nicméně bránilo probíhající azylové řízení. Stěžovatel byl proto nadále držen v předběžné vazbě. V průběhu azylového řízení stěžovatel opakovaně žádal o propuštění z vazby z důvodu její nepřiměřené délky. Postupně podal čtyři žádosti o propuštění, kterým trestní soudy nevyhověly. Stěžovatel byl z předběžné vazby propuštěn až 22. března 2022 po vpádu ruských vojsk na Ukrajinu, tj. po 2 letech, 3 měsících a 28 dnech.

Stěžovatel před Soudem namítá, že byl z důvodu průtahů v azylovém řízení držen v předběžné vazbě nepřiměřeně dlouhou dobu v rozporu s čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy. Odvolává se přitom na závěry Soudu ve věci **Komissarov proti České republice** (č. 20611/17, rozsudek ze dne 3. února 2022). Ta se týkala skutkově podobné situace, ve které byl stěžovatel v důsledku průtahů v azylovém řízení držen ve vydávací vazbě téměř 18 měsíců, což Soud považoval za nezákonné. Konkrétně shledal, že byly překročeny zvláštní lhůty

podle zákona o azylu pro urychlené vyřízení žádosti o mezinárodní ochranu. Ty mají přitom zajistit, aby v případě souběhu extradičního a azylového řízení nebyla osoba držena ve vazbě nepřiměřeně dlouhou dobu, čímž představují klíčovou záruku proti svévoli. Jelikož vnitrostátní soudy z překročení těchto lhůt nevyvodily patřičné závěry, Soud vyslovil porušení práva stěžovatele na osobní svobodu dle čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy

Zdravotnické právo

Veselý (č. 10810/20) – přiměřená výše odškodnění za bolestné v souvislosti s lékařskou nedbalostí

Stěžovatel žaloval krajskou nemocnici o náhradu újmy, která mu měla vzniknout v důsledku nedbalosti tamního lékařského personálu při provádění operace. Domáhal se zejména tzv. bolestného. Soud prvního stupně žalobě částečně vyhověl, když na základě znaleckých posudků a dalších důkazů konstatoval, že zvolený postup nebyl *lege artis*. Na základě znaleckého posudku vycházejícího z vyhlášky Ministerstva zdravot-

nictví č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění (byla zrušena v roce 2014 s účinností nového občanského zákoníku) přiznal prvoinstanční soud stěžovateli bolestné ve výši zhruba 1 580 eur. K odvolání nemocnice však odvolací soud výši náhrady snížil na částku 790 eur. Odůvodnil to tím, že vyšší odškodnění lze přiznat jen ve výjimečných případech. Nejvyšší soud dovolání stěžovatele zamítl a uložil mu povinnost uhradit protistraně náklady právního zastoupení v částce 540 eur. Ústavní stížnost byla odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost.

Stěžovatel zejména namítá, že částka, kterou mu vnitrostátní soudy přiznaly v důsledku pochybení lékařů, jež mu přivodilo zbytečnou bolest, nebyla přiměřená ve světle toho, jak Soud vykládá požadavky plynoucí z práva na respektování soukromého života dle článku 8 Úmluvy. Dále tvrdí, že rozhodnutí Nejvyššího soudu o náhradě nákladů protistrany nezohlednilo zvláštní povahu řízení, v němž se domáhal ochrany svých práv podle citovaného ustanovení, takže ve výsledku obdržel náhradu odpovídající částce jen asi 250 eur.

Mezistátní stížnost

Ukrajina proti Rusku (X) (č. 11055/22) – vojenský konflikt na Ukrajině

Dne 23. června 2022 podala Ukrajina mezistátní stížnost proti Rusku, v níž namítá závažné a masové porušování lidských práv páchané Ruskou federací na ukrajinském území od 24. února 2022. Dle ukrajinské vlády se jedná o nezákonnou a pokračující invazi, během níž se Ruská federace dopouští cílených a hromadných útoků proti civilistům a jejich majetku napříč územím Ukrajiny, přičemž tyto útoky jsou prováděny ruskou armádou a dalšími ozbrojenými silami, které této armádě podléhají. Dále ukrajinská vláda uvádí, že v důsledku zmíněných útoků došlo k zabití, zranění, zadržení či zmiizení desítek tisíců civilistů; domovy a majetek stovek tisíců obyvatel byly zničeny a milióny osob se musely vnitřně přesídlit nebo opustit Ukrajinu. Zároveň Rusko neprovedlo žádné účinné vyšetřování uvedených událostí; naopak, všechny z nich se udály na výslovný pokyn a pod velením nejvyšších ruských orgánů včetně prezidenta republiky. Namítanými ustanoveními Úmluvy jsou články 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 13 a 14, jakož i článek 1 a článek 2 Protokolu č. 1, článek 2 a 3 Protokolu č. 4.

Dne 7. září 2022 vláda požádala o možnost vstoupit do řízení a předložit své stanovisko k dílčím otázkám

případu. Cílem intervence je upozornit na předchozí vývoj judikatury Soudu k článku 1 Úmluvy ohledně pojmu ‚extraterritoriální jurisdikce‘ státu. Příliš restriktivní výklad tohoto pojmu totiž vede v kontextu mezinárodních ozbrojených konfliktů ke vzniku právního vaku a odepření účinné ochrany právům zaručeným Úmluvou, neboť u státu v pozici agresora není v době, kdy probíhají aktivní bojové operace, shledána jurisdikce za jeho počínání na území napadeného státu. Kromě České republiky hodlá v řízení intervenovat i dalších 22 členských států Rady Evropy, konkrétně jde o Belgie, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Itálie, Německo, Nizozemsko, Norsko, Litvu, Lotyšsko, Lucembursko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko a Švédsko.

Uprchlícké právo

Kaur Bajaj Jaslin (č. 193/2022) – zajištění rodiny s dětmi v detenčním zařízení

Dne 22. června 2022 bylo k Výboru OSN pro práva dítěte podáno oznámení proti České republice, které se týká umístění čtyř uprchlíků z Afghánistánu (otec, matka a dvě dcery, kterým v rozhodné době bylo 17 a 10 let) do detenčního zařízení Bělá-Jezová po dobu 34 dní.

Oznamovatelé byli nuceni opustit Afghánistán kvůli tlaku ze strany Talibánu, kterému čelili jakožto příslušníci sikhské menšiny. Uprchli proto do Rakouska, kde požádali o azyl. Vzhledem ke špatným podmínkám, v nichž pobývali během čekání na výsledek azylového řízení, se rozhodli Rakousko opustit. S pomocí převaděčů přicestovali do České republiky, kde byli záhy zadrženi. Rodina byla umístěna do detenčního zařízení Bělá-Jezová, které je oploceno a nepřetržitě hlídáno uniformovanými policisty. Oznamovatelé napadli rozhodnutí o zajištění před Krajským soudem v Ústí nad Labem, ten však žalobu zamítnul. Neuspěli ani s dalšími opravnými prostředky. Ministerstvo vnitra posléze rozhodlo o jejich předání do Rakouska, kde oznamovatelé získali mezinárodní ochranu.

Oznamovatelé namítají porušení několika ustanovení Úmluvy o právech dítěte, konkrétně práva nebýt podroben nelidskému či ponižujícímu zacházení [čl. 37 písm. a)], práva na osobní svobodu [čl. 37 písm. b)], práva na respektování rodinného života (článek 16), práva na rozvoj a participaci dětí (čl. 6 odst. 2 a článek 12), práva na usměrňování dítěte ze strany rodiny

(článek 5) a nerespektování nejlepšího zájmu dětí (článek 3). Oznamovatelé, opíraje se o rozhodovací praxi výboru, tvrdí, že Úmluva o právech dítěte nepřipouští za žádných okolností uprchlickou detenci dětí.

Velký senát Soudu

Ve třetím čtvrtletí roku 2022 vydal velký senát dva rozsudky, a to ve věcech *H. F. a ostatní proti Francii a Kavala proti Turecku*.

Repatriace

H. F. a ostatní proti Francii (č. 24384/19 a 44234/20)

Stížnost vznesla skupina rodičů, jejichž dcery opustily Francii a spolu se svými partnery se usadily v Sýrii na území ovládaném tzv. Islámským státem, kde se jim posléze narodily děti. Po pádu Islámského státu skončily v táborech řízených kurdskou milicí, v nichž podle správ mezinárodních organizací panovaly extrémně špatné podmínky. Stěžovatelé neúspěšně žádali francouzské orgány o repatriaci svých dcer a vnoučat. Věc byla původně přidělena senátu, který se však v březnu 2021 vzdal pravomoci ve prospěch velkého senátu. Ten čtrnácti hlasy proti třem dospěl k závěru o porušení čl. 3 odst. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě, dle něhož nikdo nesmí být zbaven práva vstoupit na území státu, jehož je státním příslušníkem. Uvedl, že toto ustanovení sice

nezaručuje obecné právo osob nacházejících se mimo území svého státu na repatriaci, avšak plynou z něj pro stát jisté pozitivní závazky směřující k zajištění toho, aby právo jeho občanů vstoupit na území svého státu bylo účinné v praxi. K tomu dochází v případě mimořádných okolností, kdy by se v důsledku odmítnutí státu podniknout jakákoliv opatření mohl dotčený občan ocitnout v situaci, která je fakticky srovnatelná s exilem. Právě takové mimořádné okolnosti shledal velký senát v projednávané věci a dovedl povinnost žalovaného státu, aby bylo řízení, v němž se rozhoduje o repatričních žádostech, provázeno náležitými zárukami proti svévoli. Stěžovatelé se nejprve s žádostí o repatriaci svých dcer a vnoučat obrátili na příslušné orgány exekutivy, které jim však nikdy neodpověděly. Toto implicitní odmítnutí jejich žádosti následně nebylo přezkoumáno vnitrostátními soudy, jelikož ty dospěly k závěru, že k tomu nemají pravomoc. Stěžovatelé tedy neměli k dispozici žádný prostředek, kterým by mohli napadnout důvody zamítnutí své žádosti a dosáhnout přezkumu toho, zda tyto důvody nebyly svévolné. Tím došlo k porušení čl. 3 odst. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě.

Výkon rozsudků Soudu

Kavala proti Turecku (č. 28749/18)

Tento rozsudek navazuje na stejnojmenný rozsudek Soudu ze dne 10. prosince 2019, v němž bylo konstatováno porušení ustanovení čl. 5 odst. 1 a 4 a článku 18 Úmluvy, a to v důsledku vazebního zadržení stěžovatele, známého lidskoprávního aktivisty, který byl trestně stíhán za účast na pokusu o státní převrat v Turecku v červenci 2016. Soud ve zmíněném rozsudku z roku 2019 uvedl, že obvinění vznesená vůči stěžovateli nejsou založená na rozumném podezření a že skutečným účelem jeho zadržení je umlčet ho a zastrašit další aktivisty. V únoru 2022 se Výbor ministrů obrátil na Soud podle čl. 46 odst. 4 Úmluvy, jelikož se domníval, že Turecko se odmítá řídit výše zmíněným rozsudkem. Velký senát dospěl k závěru o porušení čl. 46

odst. 1 Úmluvy, dle něhož se smluvní strany zavazují, že se budou řídit konečnými rozsudky Soudu ve všech sporech, jichž jsou stranami. Uvedl, že v návaznosti na rozsudek z prosince 2019 sice stěžovatel byl v únoru 2020 propuštěn, avšak ještě téhož dne byl znovu zatčen a vzat do vazby, a to s poukazem na skutečnosti podobné či dokonce shodné s těmi, na nichž se zakládalo jeho předchozí stíhání. Ve vazbě se stěžovatel nachází dodnes. Vzhledem k uvedenému velký senát shledal, že nelze tvrdit, že by žalovaný stát v této věci jednal ‚v dobré víře‘, způsobem slučitelným se ‚závěry a podstatou‘ původního rozsudku Soudu ani způsobem, který by docílil praktické a účinné ochrany práv podle Úmluvy, u kterých Soud v tomto rozsudku konstatoval porušení. Turecko tudíž ohledně daného rozsudku neaplnilo své závazky na poli čl. 46 odst. 1 Úmluvy.

Velký senát vydal také jeden posudek podle Protokolu č. 16 k Úmluvě, a to na žádost francouzského nejvyššího správního soudu.

Lovectví

Posudek k rozdílnému zacházení se sdruženími vlastníků lesních pozemků (č. P16-2021-002)

Francouzský nejvyšší správní soud (*Conseil d'État*) se na Soud obrátil v rámci řízení ohledně rozdílu v zacházení mezi sdruženími vlastníků soukromých lesních pozemků v návaznosti na novelu zákona z roku 2019. Podle této novely platí, že pokud sdružení vlastníků pozemků vzniklo až poté, co v dané obci již bylo zaregistrováno místní lovecké sdružení, nemohli si členové tohoto sdružení vlastníků pozemků – na rozdíl od členů sdružení vlastníků pozemků vytvořeného před uvedeným datem – nárokovat výlučná lovecká práva nad svými pozemky. Zákonodárce tuto novelu odůvodnil záměrem předejít destabilizaci existujících loveckých sdružení. Velký senát Soudu se ve svém posudku vyjádřil k otázce, jaká jsou kritéria pro posouzení takového rozdílného zacházení založeného na časovém aspektu z hlediska článku 14 Úmluvy (zákaz diskriminace) ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 (vlastnické právo). Uvedl, že mezi tato kritéria patří zejména to, jaký veřejný zájem je sledován napadeným opatřením a zda toto opatření ukládá dotčeným sdružením vlastníků

porušení článku 11 Úmluvy chránícího svobodu pokojného shromažďování. Zdůraznil přitom zejména, že uvedený zákaz byl provázen trestněprávními sankcemi včetně trestu odnětí svobody a nestal se předmětem soudní kontroly. Zároveň poukázal na to, že během daného období bylo stále možné docházení zaměstnanců na pracoviště, a to i v případech, že se jednalo o uzavřené prostory, kde se nacházely stovky osob. Konečně senát upozornil i na skutečnost, že Švýcarsko v rozhodné době nevyužilo možnost odstoupení od závazků podle článku 15 Úmluvy.

Věc byla velkému senátu postoupena na žádost vlády v září 2022. Tisková zpráva o postoupení je k dispozici [zde](#).

Stávka učitelů

Humpert a ostatní proti Německu (č. 59433/18 a další)

Stížnost podala skupina učitelů, kteří mají postavení zaměstnanců ve státní službě. V letech 2009–2010 se v rámci stávky za lepší pracovní podmínky nedostavili na pracoviště, přičemž jejich absence se pohybovaly

pozemků individuální a nadměrné břemeno. V této souvislosti je dle velkého senátu potřeba především zvážit, zda účinky opatření lze vyvážit nebo alespoň zmírnit přiznáním jistých práv či výhod vyhrazených pro členy sdružení vlastníků pozemků vzniklého až po vytvoření místního loveckého sdružení.

Dále v tomto období bylo ve dvou případech vyhověno žádosti vlády o postoupení věci velkému senátu, a to ve věci *FU QUAN, s. r. o. proti České republice*, o které jsme psali v předchozím čísle Zpravodaje, a také ve věci *Communauté genevoise d'action syndicale (CGAS) proti Švýcarsku*. Kromě toho se senát vzdal pravomoci ve prospěch velkého senátu ve věci *Humpert a ostatní proti Německu*.

Proticovidová opatření

Communauté genevoise d'action syndicale (CGAS) proti Švýcarsku (č. 21881/20)

Stížnost podala ženevská odborová organizace, která namítala, že v důsledku celostátního zákazu veřejného shromažďování více než pěti osob, který byl ve Švýcarsku vydán na začátku covidové pandemie a trval dva a půl měsíce, nemohla organizovat venkovní hromadné akce, a to zejména manifestaci plánovanou na 1. května 2020. Senát třetí sekce v rozsudku ze dne 15. března 2022 poměrem čtyř hlasů proti třem konstatoval

v rozpětí jedné hodiny až tří dnů. Následně byli podrobeni kázeňským postihům, které neúspěšně napadli před obecnými soudy. Spolkový ústavní soud poukázal na to, že dle německé ústavy nemají zaměstnanci ve státní službě právo na stávkou. Před Soudem stěžovatelé namítají porušení článku 11 Úmluvy (svoboda shromažďování a sdružování) a článku 14 (zákaz diskriminace) s argumentem, že odnětí práva na stávkou učitelům ve státní službě je nepřiměřené a ve srovnání s učiteli v pracovním poměru i diskriminační. Dále si na poli článku 6 Úmluvy (spravedlivé řízení) stěžují na to, že Spolkový ústavní soud v jejich věci nevzal do úvahy relevantní mezinárodní smlouvy.

V září 2022 senát rozhodl o vzdání se pravomoci ve prospěch velkého senátu. Tiskovou zprávu k tomu najdete [zde](#).

Nově pořízené anotace a překlady rozsudků Soudu proti třetím státům

V rámci projektu Zvyšování povědomí o judikatuře Evropského soudu pro lidská práva a dalších mezinárodních závazcích České republiky v oblasti lidských práv nechává kancelář vládního zmocněnce pořídít překlady částí významných rozsudků Soudu proti třetím státům, které mají relevanci pro české právní prostředí a na něž Soud ve své judikatuře hojně odkazuje. Vybrané rozsudky jsou zejména staršího data.

Rodinné právo

S. H. a ostatní proti Rakousku (č. 57813/00, rozsudek velkého senátu ze dne 3. listopadu 2011) – zákaz darování vajíček k oplodnění a darování spermatu k *in vitro* oplodnění

Velký senát Soudu rozhodl třinácti hlasy proti čtyřem, že zákaz darování vajíček k oplodnění a darování spermatu k *in vitro* oplodnění spadá do širokého prostoru státu pro uvážení a nedošlo tak k porušení článku 8 Úmluvy. Jedná se však o oblast, která prochází

dynamickým vývojem a v níž je třeba sledovat, zda již právní úprava nevyžaduje změnu. Současně jednomyslně rozhodl, že není nutné posuzovat stížnost také z pohledu článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 8 Úmluvy.

Překlad relevantních částí rozsudku je k dispozici [zde](#).

Sahin proti Německu (č. 30943/96, rozsudek velkého senátu ze dne 8. července 2003) – právo dítěte na slyšení v kontextu určení kontaktu s otcem a rozdílné zacházení s otcem dítěte narozeného mimo manželství a v manželství

Velký senát Soudu rozhodl dvanácti hlasy proti pěti, že v řízení o určení kontaktu otce s jeho nemanželským dítětem nedošlo k porušení článku 8 Úmluvy z důvodu neuskutečnění slyšení pětiletého dítěte soudem, jelikož slyšení dle znalce představovalo pro dítě riziko. Současně jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení článku 14 ve spojení s článkem 8 Úmluvy kvůli rozdílnému zacházení s otcem dítěte narozeného mimo

manželství oproti otci dítěte narozeného v manželství, pro což neexistovalo objektivní a rozumné odůvodnění.

Překlad relevantních částí rozsudku je k dispozici [zde](#).

Diskriminace

Konstantin Markin proti Rusku (č. 30078/06, rozsudek ze dne 22. března 2012) – diskriminace otce při čerpání rodičovské dovolené

Velký senát Soudu rozhodl šestnácti hlasy proti jednomu, že zamítnutí žádosti stěžovatele o uvolnění ze služby v armádě k čerpání tříleté rodičovské dovolené, během níž chtěl pečovat o tři děti, které měl po rozvodu svěřeny do péče, představovalo porušení zákazu diskriminace ve smyslu článku 14 ve spojení s článkem 8 Úmluvy. Dále Soud konstatoval čtrnácti hlasy proti třem, že návštěvou státního zástupce u stěžovatele doma před jednáním velkého senátu za účelem zjištění informací pro potřeby stanoviska vlády nedošlo k porušení práva podat individuální stížnost podle článku 34 Úmluvy.

Překlad relevantních částí rozsudku je k dispozici [zde](#).

Stec a ostatní proti Spojenému království (č. 65731/01 a 65900/01, rozhodnutí velkého senátu ze dne 6. července 2005 a rozsudek velkého senátu ze dne 12. dubna 2006) – pozitivní opatření ve prospěch žen spočívající v dřívějším odchodu do důchodu

Velký senát shledal, že pozitivní opatření ve prospěch žen – dřívější odchod do důchodu – je rozumně a objektivně odůvodněno. Stejně tak bylo rozumně a objektivně odůvodněno vázat nárok na příspěvek ke sníženému výdělku na důchodový systém, neboť tato dávka měla kompenzovat sníženou výdělečnou schopnost během pracovního života. Nedošlo tak k porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

Překlad relevantních částí rozhodnutí a rozsudku je k dispozici [zde](#).

Trestní právo

Engel a ostatní proti Nizozemsku (č. 5100/71 a další, rozsudek pléna ze dne 8. června 1976) – použitelnost článku 6 Úmluvy v případě uložení trestů za přeštkupky proti vojenské kázni

Plénum Soudu rozhodlo, že uložení trestů za přeštkupky proti vojenské kázni může založit použitelnost trestní složky článku 6 Úmluvy nehladě na klasifikaci řízení ve vnitrostátním právu, pokud je stupeň sankce, která za dané přeštkupky hrozí, dostatečně vysoký. Jedenácti hlasy proti dvěma bylo rozhodnuto, že vedením řízení bez přítomnosti veřejnosti došlo i přes snížení trestů v daném řízení k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy. Dále plénum jednomyslně rozhodlo, že odlišením typu řízení pro vojáky a pro civilní osoby nedošlo k porušení článku 14 ve spojení s článkem 6 Úmluvy vzhledem k rozdílu mezi vojenským a civilním životem.

Překlad relevantních částí rozsudku je k dispozici [zde](#).

Jussila proti Finsku (č. 73053/01, rozsudek velkého senátu ze dne 23. listopadu 2006) – použitelnost trestní složky článku 6 Úmluvy na daňové řízení

Velký senát Soudu rozhodl třinácti hlasy proti čtyřem, že se na daňové řízení použije trestní větev článku 6 Úmluvy, jelikož daňová přírážka, která v něm byla stěžovateli udělena, měla za cíl odradit a potrestat. Dále bylo stejným poměrem hlasů rozhodnuto, že zamítnutím stěžovatelovy žádosti o provedení ústního jednání nedošlo k porušení článku 6 Úmluvy, poněvadž veškeré skutkové i právní otázky mohly být dostatečně, snad i efektivněji než při ústním jednání, vyřešeny v rámci písemných podání.

Překlad relevantních částí rozsudku velkého senátu je k dispozici [zde](#).

Svoboda projevu

Redakční rada Pravoje Delo a Shtekel proti Ukrajině (č. 33014/05, rozsudek ze dne 5. května 2011) – povinnost otisknout omluvu a nahradit nemajetkovou újmu

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že vnitrostátní soudy zasáhly nepřiměřeným způsobem do práva stěžovatelů na svobodu projevu, když jim uložily povinnost otisknout omluvu a nahradit nemajetkovou újmu za uveřejnění pomlouvačného tvrzení třetí strany z internetového zdroje dotýkajícího se cti známého sportovce.

Překlad relevantních částí rozsudku velkého senátu je k dispozici [zde](#).

Užitečné odkazy

**HUDOC – databáze
judikatury ESLP**
<http://hudoc.echr.coe.int/>

**Evropský soud
pro lidská práva**
<http://www.echr.coe.int/>

**Česká databáze vybraných
rozsudků a rozhodnutí ESLP**
<http://eslp.justice.cz/>

**Přehled všech vydání
Zpravodaje KVZ**
<http://www.justice.cz/>

Veřejný ochránce práv
<http://www.ochrance.cz/>

**Nejvyšší soud
České republiky**
<http://www.nsoud.cz/>

**Ústavní soud
České republiky**
<http://www.usoud.cz/>

**Databáze rozhodnutí
smluvních orgánů OSN**
<http://www.ohchr.org/en/>

Rada Evropy
<http://www.coe.int/>

Nejvyšší správní soud
<http://www.nssoud.cz/>

Databáze judikatury web: eslp.justice.cz

Kontakt:

Kancelář vládního zmocněnce
pro zastupování ČR před ESLP
Ministerstvo spravedlnosti
Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2
kvz@msp.justice.cz, www.justice.cz

Úvodní fotografie: © Paulgrecaud | Dreamstime.com
Fotografie u Slova úvodem © Monika Hanych
Fotografie u Slova závěrem © Vít Alexander Schorm

Zpravodaj KVZ: vydává Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva, Ministerstvo spravedlnosti.

Autoři anotací (v abecedním pořadí): Monika Hanych (KVZ), Vladimír Janoušek Pysk (KVZ), Martina Jirsová (KVZ), Miroslav Kaštyl (KVZ), Barbora Kubíková (KVOP), Petra Lehotská (ÚS), Lubomír Majerčík (ÚS), Jana Martinková (KVZ), Jana Pečková Hodečková (KVOP), Eva Petrová (KVZ), Anna Plačková (KVZ), Kateřina Radová (KVZ), Vít A. Schorm (KVZ), Eva Šupej Kostolanská (NSS).

Obsah Zpravodaje: Jana Martinková.

Slovo závěrem

Přes letní měsíce Soud ve vztahu k **České republice** nepublikoval žádný rozsudek či odůvodněné rozhodnutí. Počátkem září byla nicméně přijata žádost vlády o postoupení věci **FU QUAN, s. r. o. proti České republice** velkému senátu. Soud se bude znovu zabývat zejména tím, zda stěžovatelka námitky, které jsou podstatou její stížnosti k Soudu, uplatnila předtím na vnitrostátní úrovni, či předmět řízení, které vedla před českými soudy, byl odlišný, a soudy tak neměly možnost zhojit porušení Úmluvy, kterého se nyní domáhá u Soudu. Zkraje října Soud vydal dva rozsudky. Ve věci **B. Ů. proti České republice** (č. 9264/15, rozsudek ze dne 6. října 2022) shledal, že vyšetřování vedené GIBS ohledně tvrzeného špatného zacházení, jehož se vůči stěžovateli měli na letišti dopustit policisté, nebylo dostatečné. Ve zbytku, ohledně samotného zacházení ze strany policistů a podmínek v zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová, porušení Úmluvy nezjistil. Ve věci **Hýbkovi proti České republice** (č. 30879/17, rozsudek ze dne 13. října 2022) Soud rozhodl, že umístění dvou synů stěžovatelky do Klokánku mezi lety 2015 a 2017 toliko na základě předběžného opatření nebylo v rozporu s jejím právem na respektování rodinného života.

Z judikatury Soudu proti **jiným státům** za třetí čtvrtletí zmiňme krátce rozsudek velkému senátu ve věci **H. F. a ostatní proti Francii** (č. 24384/19 a 44234/20, ze dne 14. září 2022). Velmi zřídka má Soud příležitost vyjádřit se k rozsahu **práva na vstup na území vlastního státu** zakotveného v čl. 3 odst. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě. V citované věci se Soud vůbec poprvé zabýval tím, v jakém rozsahu z tohoto práva pro stát plyne pozitivní závazek přistoupit k repatriaci občanů, kteří jsou zbaveni svobody v zahraničí, zde v detenčním táboře pro rodinné příslušníky (manželky s dětmi) bojovníků ISIS v severovýchodní Sýrii.

Též poprvé se Soud zabýval otázkou **určování věku žadatelů o azyl**, kteří o sobě hájitelným způsobem uvádějí, že jsou nezletilí. Ve věci **Darboe a Camara proti Itálii** (č. 5797/17, rozsudek ze dne 21. července 2022) Soud zdůraznil význam procesních záruk, zejména řádného informování o průběhu a významu řízení o určení věku, právního zastoupení a rychlého ustanovení opatrovníka, pro účinné zajištění práv, které nezletilým náleží. Této problematice se týká i stížnost **A. R. a ostatní proti České republice**, kterou Soud aktuálně projednává.

Ochranou žen před sexuálním násilím a obtěžováním se Soud zabýval ve dvou důležitých případech. Ve věci **J. I. proti Chorvatsku** (č. 35898/16, rozsudek ze dne 8. září 2022) Soud shledal porušení článku 3 Úmluvy, jelikož policejní orgány nevyšetřily výhrůžky zabitím, které stěžovatelce, mladé ženě, adresoval její otec, který podmíněně opustil vězení, kde si odpykával trest za její znásilnění. Nadto jí ani neposkytly adekvátní ochranu před pomstou a opakovanou viktimizací. Ve věci **C. proti Rumunsku** (č. 47358/20, rozsudek ze dne 30. srpna 2022) Soud též identifikoval řadu pochybení orgánů činných v trestním řízení, v tomto případě při vyšetřování sexuálního obtěžování, kterého byla stěžovatelka, uklízečka, obětí ze strany ředitele vlakového nádraží. Soud poukázal mj. na to, že rozhodnutí o odložení věci obsáhle citovalo domněnky ředitele o tom, proč na něj stěžovatelka podala

trestní oznámení, a jeho tvrzení o stěžovatelčině soukromém životě, která nebyla řádně prověřena. Státní zástupce se dále nijak nezabýval tím, zda je konfrontace stěžovatelky s ředitelem nezbytná, a jaký na ni bude mít dopad. Též nezohlednil, že stěžovatelka byla poté, co podala trestní oznámení, z práce propuštěna.

Významný je i rozsudek [Kaganovskyy proti Ukrajině](#) (č. 2809/18, ze dne 15. září 2022). V něm Soud řešil umístění stěžovatele na izolační oddělení **zařízení sociálních služeb a materiální podmínky**, v nichž tam pobýval. Shledal jak porušení práva na svobodu chráněného článkem 5 Úmluvy, tak porušení zákazu nelidského a ponižujícího zacházení zakotveného v článku 3.

Pozornost jistě zaslouží i rozsudek [Traskunova proti Rusku](#) (č. 21648/11, ze dne 30. srpna 2022), v němž Soud posuzoval obsah pozitivního závazku státu regulovat a kontrolovat provádění **klinických studií nových léčiv**. Zdůraznil v něm mj. požadavek na zvýšenou ochranu osob s duševní poruchou, jejichž účast v testech musí být doprovázena zvláště silnými zárukami. Dcera stěžovatelky, která trpěla schizofrenií, nebyla před přijetím do testování nového léku vyšetřena, a nebyla tak odhalena srdeční vada, která se v kombinaci s vedlejšími účinky nového testovaného léku na schizofrenii stala příčinou jejího úmrtí.

V rozsudku [McCann a Healy proti Portugalsku](#) (č. 57195/17, ze dne 20. září 2022) se Soud zabýval mediálně známým případem zmizení tříleté dcery stěžovatelů během dovolené v Portugalsku. Hlavní vyšetřovatel po odložení věci pro nedostatek důkazů publikoval knihu, v níž vyjádřil názor, že stěžovatelé únos zinscenovali, jelikož malá Madelein zemřela při tragické nehodě, když nad ní rodiče zanedbali dohled. Stěžovatelé se u portugalských soudů nedomohli stažení knihy i dokumentu, který byl podle ní natočen. Dospěly k závěru, že kniha ani dokument nezpůsobily nepřiměřený zásah do jejich **osobnostních práv**, jelikož případ již byl předtím široce medializován, a to i s přispěním stěžovatelů. Jejich závěry potvrdil i štrasburský soud.

Ve věci [Rabczewska proti Polsku](#) (č. 8257/13, rozsudek ze dne 15. září 2022) Soud konstatoval, že výroky stěžovatelky, populární zpěvačky, že věří spíš ve vědecké objevy, a ne v Bibli, kterou napsal ‚někdo, kdo byl sjetý vínem a trávou‘, nebyly v kontextu celého rozhovoru určeného jejímu mladému publiku nenávistným projevem. Její odsouzení za **urážku náboženského cítění** k peněžitému trestu ve výši odpovídající částce cca 1150 eur tak dle Soudu porušilo její svobodu projevu.

Závěrem zmiňme rozsudek [Chocholáč proti Slovensku](#) (č. 81292/17, ze dne 7. července 2022). V něm Soud dospěl k závěru, že obecný **zákaz držení pornografického materiálu ve věznici**, který neumožňuje individuální posouzení případu a zhodnocení přiměřenosti, je v rozporu s článkem 8 Úmluvy chránícím právo na respektování soukromého života.

Více v příštím Zpravodaji nebo v databázi judikatury Soudu v českém jazyce dostupné na adrese <http://eslp.justice.cz/>.

Petr Konůpka,
zástupce vládního zmocněnce